

Aleg. 156

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o zamknięciu rachunków za rok 1884. funduszu krajowego, oraz funduszków uposażonych ze skarbu krajowego lub budżetem objętych.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 28. Listopada 1885. przekazaniem zostało komisji budżetowej do zdania sprawy przedłożenie Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków za r. 1884. funduszu krajowego w obszerniejszem znaczeniu, oraz wszystkich funduszków pozostających pod zarządem lub kontrolą Wydziału krajowego.

Niniejszem przedkłada komisja budżetowa sprawozdanie obejmujące zamknięcie rachunków:

I. funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu,

II. funduszków ze skarbu krajowego uposażonych,

III. funduszków, dla których Wysoki Sejm układa corocznie budżet dochodów i wydatków.

Zamknięcie rachunków funduszków samoistnych, funduszu propinacyjnego i fundacyi skarbkowskiej będą przedmiotem osobnych sprawozdań.

Komisja budżetowa z zadowoleniem konstatuje, że w tym roku po raz pierwszy Wydział krajowy uczynił zadość kilkakrotnie przez komisję budżetową i przez Wysoki Sejm wyrażonemu życzeniu, aby zamknięcia rachunków sporządzone zostały w 3 miesiące po zamknięciu roku budżetowego.

Po tych wstępnych uwagach przystępuje komisja do pierwszej części swego zadania, to jest do zdania sprawy z zamknięcia rachunków

I. Funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu.

Wydatki.

Uchwałą finansowa z 20. Października 1883. ustanowiła sumę wydatków na r. 1884. na 3,142.713 zł. w wydatkach zwyczajnych, a na 200.263 zł. w wydatkach nadzwyczajnych. Uchwałą z dnia 11. Października 1884. przyzwolił Wysoki Sejm na kredyt dodatkowy w kwocie 66.000 zł. na budowę mostu na Sanie i na rekonstrukcyę dróg i mostów uszkodzonych powodzią,

uchwałą z d. 18. Października 1883. przyzwolił Wysoki Sejm na przeniesienie na r. 1884. do działu wydatków nadzwyczajnych dozwolonego na r. 1883., a w tym roku nieużytego kredytu w kwocie 8.000 zł. na subwencję dla spółki wodnej po lewej stronie drogi Dębicko-Tarnobrzeszkiej, zaś uchwałami z d. 6. i 22. Października 1884. przyzwolono na kredyt dodatkowy w kwocie 1.500 zł. na zapomogi dla pogorzalców Tarnobrzega i Koszelewa. Ogólna więc suma dozwolonych na r. 1884. kredytów wynosiła 3,418,476 zł. Przedłożone przez Wydział krajowy zamknięcie rachunków wykazuje w wydatkach zwyczajnych, w których mieszczą się też wydatki pokryte kredytami dodatkowymi 66.000 zł. i 1.500 zł., kwotę 3,514,006 zł., — w nadzwyczajnych zaś, w których mieści się kredyt dodatkowy 8.000 zł., kwotę 199,048 zł., ogółem 3,713,054 zł.

Z porównania okazuje się, że w dziale wydatków nadzwyczajnych wydano mniej niż preliminowano o 9,215 zł., natomiast przekroczono preliminowaną kwotę w dziale wydatków zwyczajnych o 303,793 zł. Ogólna kwota przekroczenia wynosi przeto 294,578 zł.

Cyfry powyżej podane nie zgadzają się z cyframi przez Wydział krajowy wykazanymi. Komisya budżetowa bowiem nie zalicza do preliminarza na r. 1884. kwoty 1,148 zł. wstawionej w rubr. IX. „na sprawienie łóżek i pościeli w r. 1883,“ ponieważ kwota ta przeznaczona była jako kredyt dodatkowy na rok 1883. i w tym roku też zarachowaną została. Tak samo nie wlicza komisya do wyniku r. 1884. kwoty 97,000 zł. wstawionej do rubr. XIV. preliminarza, a 89,607 zł. wykazanej w rzeczywistych wydatkach tej rubryki na pokrycie niedoboru z r. 1882., ponieważ ta kwota już była w r. 1883. zarachowaną, również nie wlicza komisya ani do preliminarza ani do wykazu rzeczywistych wydatków kwoty 169,663 zł. na pokrycie niedoboru z r. 1883., pożyczonej z funduszu pożyczki krajowej z r. 1883. a zwróconej następnie z pożyczki krajowej z r. 1884. Niedobory te, jak również niedobór z r. 1884. znalazły ostateczne pokrycie w przyzwolonej przez Wysoki Sejm a w r. 1884. zrealizowanej pożyczce 1 miliona nom. wart., a w rachunkach r. 1884. stanowią pozycję przebiegającą, nie wpływającą na ostateczny wynik rachunkowy roku budżetowego; nakoniec nie wlicza komisya wykazanego w rubr. XVI. wydatku w kwocie 8,138 zł. na zapomogi dla powodzian, ponieważ takowe udzielone zostały nie z funduszu krajowego, lecz ze składek zbieranych w kraju.

Bliższe szczegółowe badanie pojedynczych rubryk wydatków przedłożonego przez Wydział krajowy zamknięcia rachunków wykazało, że rubr. I., XII., XIII. i XIV. wykazują w dziale wydatków zwyczajnych i nadzwyczajnych mniejsze wydatki niż preliminowano o 25,770 zł., zaś rubr. II., III., IV., V., VII., VIII., IX., X., XI., XV. i XVI. wykazują wydatki większe niż preliminowano o kwotę 320,348 zł. Z porównania tych dwóch sum okazuje się przekroczenie w kwocie 294,578 zł. jak powyżej wykazano.

Przy każdej rubryce i pozycji, w której wydatek rzeczywisty różni się od preliminowanego w budżecie, Wydział krajowy uzasadniając te różnice przytoczył powody, dla których wydatek rzeczywisty był większy lub mniejszy od wyznaczonego w budżecie. Komisya budżetowa zbadała te powody, a przy niektórych pozycjach zażądała bliższych wyjaśnień i szczegółowych rachunków i wykazów, i na nich też opiera swoje w ciągu niniejszego sprawozdania czynione uwagi i ostateczne swoje wnioski. Jednak już na tem miejscu komisya zaznacza, że przeniesienie kwot preliminowanych na wydatki zwyczajne w jednych rubrykach i pozycjach dla pokrycia zwiększonych wydatków w innych pozycjach i rubrykach uzasadnione jest upoważnieniem, danem Wydziałowi krajowemu przez Wysoki Sejm w ustawie finansowej za r. 1884.

Dla lepszego przeglądu przystąpimy najprzód do bliższego rozbioru rubryk, w których wydano mniej niż preliminowano.

Rubr. I. „Koszta Reprezentacji kraju“ wykazuje wydatki rzeczywiste 97,626 zł. mniejsze od preliminowanych 100,230 zł. o 2,604 zł. Zaoszczędzenie to miało miejsce w dziale B. tej rubryki „Wydział krajowy“, ponieważ członek Wydziału Dr. Smolka bawiąc w Wiedniu, nie pobierał pensyi i nie zachodziła potrzeba częstszego powoływania zastępców.

Rubr. XII. „Wydatki na szupaśnictwo“ miała preliminowaną kwotę 38.000 zł., rzeczywiste zaś wydatki wynosiły tylko 26.678 zł. Zaoszczędzenie to w kwocie 11.322 zł. powstało po części wskutek tego, że preliminarz ułożony na podstawie 3-letniej przeciętnej, okazał się zbyt wygórowanym, bo się w niej mieściły znaczne wypłaty zaległości z lat dawniejszych, podczas gdy w roku budżetowym wypłacono takich zaległości tylko 4.423 zł. Niemniej należy zawdzięczyć znaczne stosunkowo zaoszczędzenie tej okoliczności, że dostawa odzieży we Lwowie, Krakowie i Przemysłu odbywa się we własnym zarządzie taniej i że obniżono cenę jazdy koleją, a to począwszy od 1. Października 1884.

Rubr. XIII. „Budowy wodne“ miała preliminowaną kwotę ogólną 34.100 zł. Nie wszystkie jednak kwoty w pojedynczych pozycjach tej rubryki mogły być wydane. I tak nie zostały znżytkowane kredyty: 10.000 zł., przeznaczonych na 3% pożyczkę dla spółki wodnej w powiatach: brzozowskim, krośnieńskim i sanockim dla regulacji Wisłoka — i 300 zł. preliminowanych na subwencję jednorazową dla gminy Długopole, ponieważ w obu wypadkach strony nie dopełniły warunków.

Rubr. XIV. „Odsetki od pożyczek i umarzanie tychże“ wykazuje podług zamknięcia rachunków, przedłożonego przez Wydział krajowy, rzeczywiste wydatki 588.399 zł. w porównaniu z preliminowaną kwotą 597.295 zł. mniejsze o 8.896 zł. Komisya budżetowa jednak z powodów powyżej wyszczególnionych nie wlicza do preliminarza tej rubryki kwot 97.000 zł. i 169.663 zł., a do wykazu rzeczywistych wydatków kwot 89.607 zł. i 169.663 zł. Zestawienie tej rubryki według komisji budżetowej jest następujące: Preliminowana w tej rubryce kwota wynosiła ogółem 330.632 zł., rzeczywiste wydatki wynoszą tylko 329.129 zł., wydano więc w tej rubryce mniej niż preliminowano o 1.503 zł. Ważniejsze różnice między preliminarzem a rzeczywistymi wydatkami wykazują następujące trzy pozycje tej rubryki:

w poz. 141 na umorzenie i opłatę procentów od pożyczki krajowej z r. 1883. preliminowano 226.530 zł., wydano zaś tylko 214.606 zł., czyli wydano mniej o 11.924 zł., a to na podstawie specjalnego zamknięcia rachunków tego funduszu poniżej umieszczonego.

W poz. 143 preliminowano 20.000 zł. na odsetki od pożyczek chwilowo zaciągniętych na zasilenie kasy krajowej, wydano zaś rzeczywiście tylko 5.955 zł., ponieważ obok dotacji kasowej 140.000 zł., kasa krajowa dysponowała gotówką funduszu pożyczki krajowej z r. 1883. i kapitałami uzyskanymi z zaciągnięcia pożyczki w r. 1884. W kwocie rzeczywiście wypłaconych odsetków 5.955 zł. mieści się kwota 2.540 zł. wypłacona tytułem procentów od sumy 56.444 zł., wypożyczonej z funduszu policji krajowej.

W poz. 143^{1/2a}) wykazał Wydział krajowy wydatek rzeczywisty w kwocie 25.125 zł. w budżecie nieprzewidziany, na spłatę kuponu od pożyczki krajowej z r. 1884. Szczegółowe uzasadnienie tego wydatku znajduje się poniżej przy sprawozdaniu o zamknięciu rachunków tego funduszu. Jednak już na tem miejscu komisya budżetowa musi zaznaczyć, że umieszczone przy tej pozycji przez Wydział krajowy wyjaśnienie nie zupełnie zgadza się z zapatrywaniem komisji. Wydział krajowy widzi zupełne pokrycie tej po nad preliminarz wydanej kwoty w oszczędności powyżej wykazanej w poz. 143 „na odsetki od chwilowo zaciągniętych pożyczek“ i w nadwyżce dochodów po nad budżet w rubr. II. „odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych“.

Zdaniem komisji oszczędność pozycji 143 zawdzięczyć należy przeważnie tej okoliczności, że kasa krajowa dysponowała pozostałością pożyczki z r. 1883. bez opłacania odsetków, — a z całej oszczędności, wynoszącej 14.045 zł. zaledwie 3.000 zł. zaoszczędzono z tego powodu, że kasa krajowa rozporządzała małą zresztą stosunkowo kwotą z funduszy, uzyskanych z pożyczki r. 1884. Zauważyć przytem należy, że kwota 3.000 zł. zaoszczędzona w poz. 143 z powodu pożyczki z r. 1884., prawie cała zaabsorbowana została przez podatek dochodowy 2.226 zł., który musiał być zapłacony w roku budżetowym 1884., ponieważ Wydział krajowy pierwotny plan umorzenia, podług którego pierwszy kupon przypadał 1. Maja 1885., zmienił w tym kierunku, że ten kupon przypadał już 1. Listopada 1884.

Przychodzimy teraz do rozbioru rubryk, w których wydatki rzeczywiste były większe od kwot preliminowanych w budżecie.

Rubryka II. „Koszta zarządu“ wykazuje rzeczywiste wydatki 236.875 zł., w porównaniu z uchwaloną w tej rubryce kwotą 230.053 zł. większe o 6.822 zł. Pojedyncze działy tej rubryki następujące wykazują różnice: Na płace urzędników i woźnych, na dyurnistów, na emolumenta, na pensye i zaopatrzenia i na potrzeby kancelaryjne zaoszczędzono ogółem kwotę 8.732 zł. z powodów przez Wydział krajowy przy odnośnych pozycjach szczegółowo wyjaśnionych. Natomiast wydano więcej niż preliminowano: w poz. 22 na pisarzy dziennych oddziału statystycznego o 858 zł., a to z powodu utworzenia oddzielnego oddziału statystycznego dla przemysłu i handlu. W poz. 27 „Remuneracye“ preliminowano pod lit. a) wynagrodzenie dla rzeczownika prawnego za zastępstwo kwotę 1.000 zł., rzeczywisty zaś wydatek zarachowany w tej pozycji wynosi 2.262 zł. Przekroczenie to powstało z tego powodu, że z tej pozycji poniesiono wydatki na zastępstwo innych funduszków, które jednak w roku budżetowym przez przeoczenie nie zostały w książkach przeprowadzone, lecz tylko do zwrotu przypisane. Zwroty te, wynoszące ogółem kwotę 1.614 zł., uwidocznione są jako należność czynna funduszu krajowego w rubr. XI. poz. 48d) działu dochodów. Poz. 28 a) koszta podróży urzędników i diety miała preliminowaną kwotę 3.000 zł., wydano zaś rzeczywiście 7.186 zł. Wydział krajowy tłumaczy to przekroczenie potrzebą wysyłania komisyj i różnych delegacyj. W poz. 32 preliminowano na gmach sejmowy i jego utrzymanie ogólną kwotę 4.721 zł., rzeczywiście zaś wydano 9.049 zł. Przekroczenie to spowodowane wyłącznie większymi wydatkami na „rozmaite nieprzewidziane“, na które preliminowano 1.500 zł., a według przedłożonego przez Wydział krajowy szczegółowego wykazu wydano ogólną kwotę 6.033 zł. Na „zaliczki na płace urzędników“ preliminowano 7.500 zł., wydano zaś w ciągu roku takich zaliczek 19.996 zł. Z tej kwoty wpłynęło w ciągu roku budżetowego 7.601 zł., a niespłaconą resztę 12.395 zł. wstawiono jako wydatek za r. 1884., wpisując ją zarazem w rubrykę należności czynnych. Ogólny stan tych należności podany będzie przy rubr. V. poz. 10 dochodów funduszu krajowego.

Rubr. III. „Koszta leczenia ubogich chorych“ wykazuje największe stosunkowo przekroczenie. Zamiast bowiem preliminowanych 600.000 zł. wydano rzeczywiście 822.921 zł. czyli przekroczone preliminowaną kwotę o 222.921 zł. Przekroczenie to, spowodowane zrealizowaniem znacznych zaległych kosztów leczenia ubogich chorych w zakładach krajowych, a głównie w szpitalu lwowskim, jest co do kwoty blisko 200.000 zł. tylko rachunkowem, gdyż znajduje pokrycie w nadwyżkach zakładów krajowych, a głównie szpitala lwowskiego, które wpłynęły do funduszu krajowego, z którego tytułu uzyskano po nad budżet kwotę 196.493 zł. Dalsze częściowe pokrycie znajduje ta rubryka w nadwyżce dochodów od szpitali powszechnych z rachunków kwartalnych. Z końcem r. 1883. wynosiły zaległości czynne szpitala lwowskiego za koszta leczenia 335.332 zł. Z końcem r. 1884. wynoszą one tylko 116.427 zł., zmniejszyły się więc w ciągu r. 1884. o kwotę 218.905 zł.

W szpitalu krakowskim wynosiły te zaległości z końcem r. 1883. kwotę 123.689 zł. z końcem r. 1884. wynoszą tylko 98.890 zł., zmniejszyły się więc o 24.799 zł.

Następujące zestawienie da prawdziwy obraz kwot, które na cele lecznicze były w budżecie preliminowane, i jakie według zamknięcia rachunków rzeczywiście wydane zostały:

Budżet preliminował:

w rubr. III. koszta leczenia ubogich chorych	600.000 zł.
„ XI. dotacya dla kraj. szpitala we Lwowie	4.150 „
„ „ „ dla zakładu na Kulparkowie	217 „
„ „ na budowę pralni w szpitalu lwowskim	22.500 „
„ „ na fundusz podrzutek w Lwowie	1.380 „
Do przeniesienia	628.247 zł.

Z przeniesienia . . . 628.247 zł.

od tego preliminowane dochody:

w rubr. IV. od szpitala św. Łazarza w Krakowie . . .	14.436 zł.	
„ V. od szpitali powszechnych z rachunków kwartalnych	6.000 „	
„ „ od gmin za dawniejsze koszty leczenia . . .	7.000 „	27.436 „
		<hr/>
	pozostaje . . .	600.811 zł.

Rzeczywiste wydatki wynosiły:

rubr. III. koszty leczenia ubogich chorych		822.921 zł.
„ XI. dotacja oddziału położnic szpitala lwowskiego		7.419 „
„ „ budowa pralni		22.465 „
„ „ fundusz podrzutek w Lwowie		844 „
		<hr/>
	razem	853.649 zł.

od tego rzeczywiste dochody:

w rubr. IV. od szpitala św. Łazarza w Krakowie	45.725 zł.	
„ „ od zakładu na Kulparkowie	17.947 „	
„ „ od szpitala lwowskiego	147.257 „	
„ V. od szpitali powszechnych z rachunków kwartalnych	13.075 „	
„ „ od gmin za dawniejsze koszty leczenia	5.432 „	229.436 zł.
		<hr/>
	pozostaje wydatek rzeczywisty	624.213 zł.

a z porównania okazuje się ogólne przekroczenie w kwocie 23.402 zł.

Rubr. IV. „Koszty szczepienia“ z przekroczeniem preliminowanej kwoty o 323 zł. i rubr. V. „Wydatki sanitarne“ z przekroczeniem o 252 zł. nie potrzebują szczegółowego wyjaśnienia.

Rubr. VII. „Wydatki na cele wykształcenia i oświaty“ miała preliminowaną ogólną kwotę 555.603 zł., wydano zaś z tej rubryki kwotę 584.288 zł., przekroczone więc preliminowaną kwotę o 28.685 zł.

Do tego przekroczenia przyczyniła się głównie poz. 47 tej rubryki, w której na pokrycie niedoboru funduszu szkolnego krajowego preliminowano 407.793 zł. a wydano 434.275 zł. Uzasadnienie tego przekroczenia i bliższy jego rozbiór znajduje się poniżej przy szczegółowym sprawozdaniu o zamknięciu rachunków funduszu szkolnego krajowego. Nadto przekroczone jeszcze preliminowane w tej rubryce kwoty w następujących pozycjach: poz. 53 szkoła żeńska w Krakowie, ponieważ w roku budżetowym 1884. wypłacono też subwencję za r. 1883., w poz. 77 na wydawnictwo książek szkolnych ruskich, zamiast preliminowanych 2.000 zł. wydano 3.086 zł. z powodu uznanej przez Radę szkolną potrzeby. Wydział krajowy dodaje nadto, że to przekroczenie znajduje pokrycie w zarachowanych zwrotach ze sprzedaży książek w rubr. XI. poz. 48a) dochodów. Zdaniem komisji dodatek ten nie ma faktycznej podstawy, gdyż rzeczywisty dochód ze „sprzedaży książek i druków“ wykazany w rubr. XI. poz. 48 a), nie tylko że nie przewyższył preliminowanej kwoty, ale nawet był mniejszy od preliminarza o 431 zł. Preliminowanej w poz. 76 na „nagrody za najlepsze książki dla szkół średnich“ kwoty 1.000 zł. nie wydano z tej samej co i w latach poprzednich przyczyny, że mianowicie nie zgłoszono wydawnictwa książek szkolnych zasługujących na nagrodę.

Przy tej rubryce komisja budżetowa widzi się spowodowaną jedną jeszcze uczynić uwagę. W poz. 71 tej rubryki wykazana jest kwota 2.000 zł. preliminowana i rzeczywiście wydana powstać mającej szkole muzycznej w Krakowie. Taka sama kwota była preliminowana na r. 1883. i w zamknięciu rachunków za ten rok wykazaną jako rzeczywiście wypłacona. Uchwała Sejmu z r. 1882. przyznająca stałą subwencję 2.000 zł. dla powstać mającej w Krakowie szkoły muzycznej, czyniła tę subwencję zawisłą od tego, czy skarb państwa przyczyni się również do założenia i utrzymania tej szkoły. Jak się komisja budżetowa dowiedziała, jest uzasadniona na-

dzieja, że szkoła ta w ciągu r. 1886. założoną zostanie. To jednak jest rzeczą pewną, że dotychczas z powodu rozległych pertraktacyj z rządem szkoła muzyczna w Krakowie założoną nie została, a subwencje wykazane w latach 1883. i 1884. jako rzeczywiście wydane, złożone zostały do depozytu c. k. Namiestnictwa. Komisja budżetowa nie może aprobować takiego sposobu użycia subwencji przyznanej przez Wysoki Sejm warunkowo. Takie zarachowanie podobnych subwencji i tworzenie z nich rodzaju funduszu zapasowego, zanim urzeczywistniony zostanie warunek, pod którym Sejm subwencję przyznał, sprzeciwia się zdaniem komisji kardynalnym zasadom budżetowym orzekającym, że bez wyraźnej odmiennej uchwały ciała, budżet ustanawiającego wszelkie kwoty preliminowane a w ciągu roku budżetowego dla jakichkolwiek powodów rzeczywiście nie wydane, wpadają do ogólnej pozostałości tegoż roku budżetowego. Poprzez stając na tem miejscu na tej uwadze, komisja budżetowa przedłoży Wysokiemu Sejmowi w tej sprawie odpowiedni wniosek przy sprawozdaniu o preliminarzu na r. 1886.

Przekroczenie w rubr. VIII. „Utrzymanie pomników historycznych“ powstało z powodu wypłacenia zakładowi narodowemu im. Ossolińskich na badanie i ocalanie zabytków historycznych subwencji w kwocie 500 zł. także za r. 1883.

Podług przedłożonego przez Wydział krajowy zamknięcia rachunków wykazuje rubr. IX. „Kwaterunkowe żandarmeryi“ wydatki rzeczywiste 78.473 zł., mniejsze od preliminowanych 79.551 zł. o 1.078 zł. Komisja budżetowa powołując się na uwagi powyżej wyłuszczone, rektyfikuje kwotę w tej rubryce na r. 1884. preliminowaną do sumy 78.403 zł. z powodu mylnie w tej rubryce zarachowanych 1.148 zł., a gdy wydatek rzeczywisty wynosi 78.473 zł., okazuje się przekroczenie w kwocie 70 zł.

Rubr. X. „Drogi krajowe“ miała preliminowaną na wydatki zwyczajne i nadzwyczajne wraz z kredytem dodatkowym ogólną kwotę 907.943 zł., wydatki zaś rzeczywiste wynoszą 915.922 zł., przewyższając więc preliminowaną kwotę o 7.979 zł. W działach A. „koszta zarządu“, D. „zasiłki“ i E. „wydatki na myta“ zaoszczędzono właściwie kwotę 1.760 zł., natomiast przekroczone preliminowane kwoty w dziale C. „utrzymanie dróg“ o 9.177 zł. i w dziale F. „zaopatrzenia“ o 706 zł. Ostatnie to przekroczenie spowodowane zostało przeniesieniem w stan spoczynku konduktora, udzieleniem kwartałów pośmiertnych i pensyj wdowich na podstawie uchwał Wysokiego Sejmu z r. 1884. Na „utrzymanie dróg“ preliminował budżet na r. 1884. kwotę 450.000 zł., nadto przeznaczył Sejm w r. 1884. jako kredyt dodatkowy 66.000 zł. a mianowicie: 36.000 zł. na budowę mostu na Sanie pod Jarosławiem i 30.000 zł. na rekonstrukcję dróg i mostów uszkodzonych powodzią, ogółem więc miał ten dział preliminowaną kwotę 516.000 zł. Wydatki zaś rzeczywiste poniesione na ten cel w r. 1884. wynosiły ogólną kwotę 525.177 zł., czyli więcej od preliminowanej kwoty o 9.177 zł. Przekroczenie to ma swoje uzasadnienie po części w tem, że na r. 1884. przeznaczył Sejm mniejszą kwotę przeciętną na utrzymanie 1 kilometra drogi, przeważnie zaś w znaczniejszych rozmiarach klęsk elementarnych.

Rubr. XI. „Dotacje dla zakładów krajowych“ wykazuje w poz. 126 dla oddziału położnic szpitala lwowskiego rzeczywisty wydatek 7.418 zł. zamiast preliminowanych 4.150 zł. Uzasadnienie tego przekroczenia znajduje się poniżej przy szczegółowym sprawozdaniu o zamknięciu rachunków szpitala lwowskiego. Natomiast wydano mniej niż preliminowano na inne krajowe zakłady i szpitale o 787 zł., a to na podstawie szczegółowych zamknięć rachunków tych funduszy.

Rubr. XV. „Wydatki na cele gospodarstwa krajowego“ miała preliminowaną ogólną kwotę 266.513 zł., wydano zaś z tej rubryki rzeczywiście 306.357 zł., przekroczone więc preliminowaną kwotę o 39.844 zł. Cyfra ta jednak nie daje dokładnego pojęcia o różnicach zachodzących przy rozmaitych działach i licznych pozycjach tej rubryki. Rubryka bowiem ta obejmuje wydatki na 1) biuro melioracyjne, 2) szkołę lasową we Lwowie, 3) szkołę rolniczą i folwark w Dublanach, 4) szkołę rolniczą i folwark w Czernichowie, 5) subsydja dla szkół przemysłowych, muzeów, szkół rolniczych i popieranie przemysłu domowego i rękodzielniczego — i 6) stypendja. Każdy z tych działów wymaga kilka słów wyjaśnienia.

Poz. 145a)—148 obejmują wydatki na cele melioracyjne. Na te cele preliminowano na r. 1884. kwotę 12.800 zł., wydano zaś 16.380 zł., przekroczono więc preliminarz o 3.580 zł. Jak w latach ubiegłych tak i w tym roku tłómaczy Wydział krajowy to przekroczenie konieczną potrzebą.

Poz. 149 obejmuje wydatki szkoły lasowej we Lwowie. Wynosiły one rzeczywiście 13.178 zł., w porównaniu z preliminowaną kwotą 12.149 zł. więcej o 1.027 zł. Uzasadnienie tej różnicy znajduje się poniżej przy szczegółowym zamknięciu rachunków tej szkoły.

Poz. 150—153 obejmują wydatki preliminowane na szkoły rolnicze, folwark i kurs gorzelnictwa w Dublinach. Na wszystkie te wydatki preliminowano 62.425 zł., wydano zaś rzeczywiście 71.615 zł. czyli więcej o 9.190 zł. Szczegółowe uzasadnienie tych różnic znajduje się przy zamknięciu specjalnych tych rachunków.

Poz. 154—156 obejmują wydatki na szkołę rolniczą, ogrodniczą i folwark w Czernichowie. Na te wydatki przeznaczył preliminarz ogólną kwotę 47.593 zł. a wydano 66.465 zł. czyli więcej o 18.872 zł. I tych różnic uzasadnienie znajduje się poniżej przy szczegółowych zamknięciach tych rachunków.

Na szkoły rękodzielnicze i popieranie przemysłu domowego preliminowano w poz. 166 — 10.000 zł., wydano zaś 16.040 zł., a na przemysł rękodzielniczy preliminowano w poz. 167 50.000 zł., wydano zaś 53.107 zł. Co do tych dwóch przekroczeń, uzasadnionych w wyjaśnieniach Wydziału krajowego „potrzebą rozwoju przemysłu,“ komisya budżetowa powołuje się na uwagi swoje umieszczone przy odnośnych pozycjach sprawozdania o zamknięciu rachunków za r. 1883.

Jako zasiłek na cele szkół rolniczych w Horodence i Jagielnicy preliminowano 9.720 zł., wydano zaś 26.290 zł. Przekroczenie to jest tylko rachunkowe i ma zupełne pokrycie w subwencji rządowej na ten cel w kwocie 22.000 zł. (na poczet której wpłynęło w r. 1883. 8.000 zł., a w r. 1884. 9.300 zł.) i w jednorazowych datkach na urządzenie tych szkół w kwocie 4.500 zł. Wszystkie te wpływy zarachowane są w rubr. XI. dochodów funduszu krajowego.

Różnice wykazane w innych pozycjach tej rubryki są dostatecznie w sprawozdaniu Wydziału krajowego wyjaśnione.

Rubr. XVI. „Rozmaite wydatki“ rozpada się na dwa działy: *A.* wydatki w budżecie wyszczególnione i *B.* wydatki w budżecie niewyszczególnione. W dziale *A.* nie ma żadnych różnic między preliminowaną kwotą a rzeczywistymi wydatkami. W dziale *B.* poczyniono ogółem wydatki na kwotę 10.324 zł., z tych kwota 10.000 zł. dana komitetowi pomocy zachodniej Galicyi na zapomogi dla powiatów dotkniętych powodzią jest właściwym wydatkiem. Kwota 8.138 zł. rozdana jako zapomogi dla powodziarzy nie należy do funduszu krajowego, ponieważ wydatkowaną została ze składek zbieranych w tym celu po całym kraju.

Dochody funduszu krajowego.

Dochody funduszu krajowego preliminowane wraz z dodatkiem do podatków na kwotę 3,047.217 zł., przyniosły rzeczywiście 3,308.587 zł., były więc większe od preliminarza o 261.370 zł. Cyfra ta rzeczywistych dochodów nie zgadza się z cyfrą podaną przez Wydział krajowy, ponieważ komisya nie uważa jako dochód funduszu krajowego kwoty 9.610 zł. zebranej ze składek na rzecz powodziarzy, tak samo jak komisya zapomóg z tej kwoty udzielonych, do rzeczywistych wydatków funduszu krajowego nie zaliczyła.

Rubr. I. „Pozostałość z rachunków z lat ubiegłych“ nie miała żadnej kwoty preliminowanej, ponieważ rok 1882. żadnej takiej pozostałości nie wykazywał.

Rubr. II. „Odsetki od chwilowo lokowanych pieniędzy“ miała preliminowaną kwotę 15.000 zł., rzeczywisty zaś dochód wynosił 26.159 zł. Zwiększony ten dochód jest w związku z emisją 1,000.000 $4\frac{1}{2}\%$ oblig. pożyczki krajowej z r. 1884., którą to emisję sprzedał Wydział krajowy bankowi krajowemu po kursie 90 za 100. Od ceny kupna 900.000 zł., płacił bank funduszowi krajowemu 5% w zamian za kupon, który taki sam przynosi procent. Kwota z tego

tytułu uzyskana wynosiła 19.218 zł., zaś odsetki od innych funduszków chwilowo lokowanych, a mianowicie od lokowanej pozostałości pożyczki z r. 1883., o ile na bieżące potrzeby kasy i na chwilowe pokrycie niedoborów z lat 1882. i 1883. użyte nie zostały, wynosiły ogółem 6.940 zł.

Rubr. III. „Dochody z dróg krajowych“ wykazuje rzeczywiste dochody w kwocie 236.820 zł., większe od preliminowanych 229.910 zł. o 6.910 zł. Rubryka ta obejmuje dwa rodzaje dochodów: 1) dochody z myt drogowych wraz z odsetkami zwłoki i karami i 2) datki dobrowolne na budowę dróg.

Z myt krajowych wraz z odsetkami zwłoki i karami preliminowano 224.510 zł., użytko zaś rzeczywisty dochód w kwocie 230.635 zł., czyli więcej o 6.125 zł. Datki dobrowolne preliminowane na 5.000 zł. dały rzeczywiście 5.785 zł. W tej sumie mieszczą się datki na drogę Lwów-Stojanów 1.490 zł., a na drogę Rzeszów-Nadbrzezie 3.770 zł.

Rubr. IV. „Nadwyżki od zakładów dotowanych“ zamiast preliminowanych 20.194 zł. wykazuje rzeczywiste dochody w kwocie 217.009 zł. Wyjaśnienie tych różnic nastąpi przy specjalnych zamknięciach odnosnych funduszków. Tutaj komisya nadmienia, że nadwyżka dochodów szpitala powszechnego we Lwowie w kwocie 147.257 zł. pozostaje w związku z rubr. III. wydatków funduszu krajowego i służy na pokrycie tamże wykazanego przekroczenia.

Rubr. V. „Zwroty zaliczek z lat ubiegłych“ przyniosła rzeczywiście 34.446 zł. zamiast preliminowanych 30.300 zł. Różnice w pojedynczych pozycjach tej rubryki zachodzą z powodu niestałości dochodów tego rodzaju.

Rubr. VI. „Zwroty pożyczek“. Jak w dwóch poprzednich latach, tak i w roku budżetowym 1884. rubryka ta zawiera spłaty ratalne tak pożyczek udzielonych powiatom, gminom, korporacyom lub pojedynczym osobom na podstawie osobnych uchwał sejmowych, jakoteż i pożyczek udzielonych przez Wydział krajowy z rubr. XIII. wydatków na budowy wodne, z rubr. XV. na popieranie przemysłu i rękodzieł i z rubr. XVI. gminom na budowę koszar. Odmienne od wykazów w latach ubiegłych, Wydział krajowy w zamknięciu za r. 1884. przy pożyczkach udzielonych za opłatą prowizyi uwidoczniał, ile ze spłaconej kwoty przypada na amortyzację pożyczki, a ile na odsetki. Z preliminowanych w tej rubryce pojedynczych kwot nie wpłynęły: od spółki wodnej jasielskiej 2ga rata pożyczki 1.500 zł. na regulację Wisłoka; od Leonarda Marconiego 1sza rata udzielonej przez Wysoki Sejm pożyczki 5.000 zł. na założenie szkoły wyrobów alabastrowych w Brzozdowcach; od gminy m. Stanisławowa rata od pożyczki 20.000 na budowę koszar, ponieważ ta rata podług planu umorzenia przypada dopiero w r. 1887.; od Towarzystwa tkaczy w Kossowie druga rata udzielonej pożyczki 3.000 zł. wraz z odsetkami, ponieważ za uchwałą Wydziału termin spłaty odroczony został na 6 miesięcy. Natomiast wpłynęły niektóre pozycje niepreliminowane, a nadto wpłynęły odsetki od kilku pożyczek udzielonych w latach 1883. i 1884.

Rubr. VII. „Dochody szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie“ z kwotą mniejszą od preliminarza o 134 złr.

Rubr. VIII. „Dochody krajowych szkół rolniczych i folwarku w Dublanach“ z kwotą mniejszą od preliminarza o 6.381 zł.

Rubr. IX. „Dochody szkół i folwarku w Czernichowie“ z większymi od preliminarza dochodami w kwocie 6.735 znajdują wytlómaczenie w szczegółowych zamknięciach tych rachunków.

Rubr. XI. „Rozmaite dochody“ zarówno jak rubr. XVI. wydatków, rozpada się na dwa działy: A. Dochody w budżecie wyszczególnione; B. Dochody w budżecie nieposzczególnione. Pierwsze preliminowane na 25.330 zł. przyniosły 25.488 zł., drugie zaś wynoszą ogółem 36.613 zł. W tej sumie figurują subwenecye ze skarbu państwa, datki na założenie szkół rolniczych, na kupno gruntów pod kolej transwersalną. Wykazana w tej rubryce przez Wydział krajowy kwota 9.610 zł. pochodząca ze składek zbieranych w kraju na rzecz powodzi, nie należy do funduszu krajowego tak samo jak zapomogi z tego źródła udzielone.

Rubr. XII. „D o d a t k i d o p o d a t k ó w“. Uchwalony przez Wysoki Sejm budżet na r. 1884. przyjął kwotę podatków państwowych na ogólną kwotę 9,740.000 zł., a ustanowiwszy 27 cent. dodatku do podatków, preliminował ogólną kwotę dodatku krajowego na 2,629.800 zł. Rzeczywiście zaś wpłynęło z tego tytułu 2,638.991 zł., czyli że zamiast preliminowanych 97.400 zł. 1 cent dodatku przyniósł rzeczywiście 97.740 zł. Rachunek dodatku krajowego za r. 1884. przedstawia się na podstawie przedkładanych przez urzęda podatkowe przypisów, jak następuje: Należytość za r. 1884. wynosiła 2,775.079 zł. Na rachunek tej należytości wpłynęło 2,444.043, a z uwzględnieniem zwrotów opodatkowanym 18.386 zł. — tylko 2,425.657 zł., tak że za rok 1884. pozostało zaległości 331.036 zł. Z końcem r. 1883. wynosiły zaległości 626.309 zł. Na rachunek tych zaległości wpłynęła w roku budżetowym 1884. kwota 261.111 zł., z której po strąceniu zwrotów opodatkowanym 47.777 zł. — pozostało 213.334 zł. Z dawniejszych zaległości pozostało tedy niespłaconych jeszcze 365.198 zł., a gdy do tego dodamy wykazaną powyżej zaległość z r. 1884. w kwocie 331.037 zł., otrzymamy ogólną zaległość z końcem roku budżetowego 1884. w kwocie 696.235 zł. W porównaniu z rokiem 1883. powiększyły się te zaległości o 69.926 zł. Komisya budżetowa widzi się spowodowaną zwrócić uwagę Wysokiego Sejmu na wykazane przez urzędy podatkowe cyfry zwrotów na rachunek zaległości z lat ubiegłych. W r. 1884. na 213.334 zł. rzeczywiście spłaconych zaległości wynosiły one 47.777 zł., zaś w r. 1883. na 200.401 zł. rzeczywiście spłaconych zaległości wynosiły zwroty 60.803 zł. Tak znaczne w stosunku do rzeczywiście spłaconych zaległości kwoty, zdają się wskazywać na to, że rachunek zaległości oparty na pierwotnych przypisach urzędów podatkowych, nie ma zbyt silnej podstawy, i że takowe w skutek licznych rektyfikacyj, odpisów i zwrotów znacznym ulegną redukcjom.

Wydatki funduszu krajowego wynoszą	3,713,054 zł.
Dochody „ „ „	<u>3,308,587 „</u>
Nadwyżka wydatków czyli niedobór za r. 1884	<u>404,467 zł.</u>

Na pokrycie niedoborów z r. 1882., 1883. i 1884. przyzwolił Sejm uchwałą z dnia 20. Października 1883. na zaciągnięcie pożyczki w kwocie 1,000.000 zł. Na podstawie tej uchwały emitował Wydział krajowy $4\frac{1}{2}\%$ obligacye pożyczki krajowej z r. 1884. w kwocie 1,000.000. zł. nom. wart., a spieniężywszy takowe po kursie 90 za 100 otrzymał gotówką kwotę 900.000 zł.

Z tej kwoty pokrył Wydział krajowy:

niedobór z r. 1882. w kwocie 89.607 zł.

„ „ 1883. „ 169.663 „

„ „ 1884. „ 404.467 „

663.737 „

resztę zaś w kwocie 236.263 zł.

użył Wydział krajowy na podstawie uchwały sejmowej na dotacyę kasy, która wraz z kwotą 140.000 zł. w r. 1883. na ten cel przeznaczoną, wynosiła z końcem roku 1884. kwotę 376.263 zł.

Jako alegaty do zamknięcia rachunków funduszu krajowego dołączył Wydział krajowy szczegółowe zamknięcia rachunków: 1. szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, 2. szkół rolniczych, folwarku i kursu gorzelnictwa w Dublanach, 3. szkoły rolniczej, szkoły ogrodniczej i folwarku w Czernichowie.

1. Krajowa szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie.

Wydatki tej szkoły preliminowane na 12.149 zł. wynosiły rzeczywiście 13.176 zł., przekroczono więc preliminowaną kwotę o 1.027 zł. W dwóch rubrykach wydatki rzeczywiste wykazują przekroczenia, a mianowicie: W rubryce I. „płace nauczycieli“ preliminowano kwotę 8.618 zł. a wydano tylko 8.518 zł. z powodu nieobsadzenia posady nauczyciela

łowiectwa z płacą 100 zł. Ponieważ jednak z tej rubryki udzielono zaliczki, z których z końcem roku budżetowego zostało niespłaconych 761 zł., przeto ogólne przekroczenie w tej rubryce wynosi 661 zł. W rubryce III. „koszta administracyjne“ wydano 1.795 zamiast preliminowanych 1.010 zł., czyli przekroczone preliminarz o 785 zł., a to z powodu dopłaty za postawienie sztachet, dostawy ciosowego kamienia i zapłaty należności za przeniesienie własności. Natomiast wydano mniej niż preliminowano w rubryce IV. „potrzeby naukowe“ o 419 zł.

Dochody własne preliminowane na 5.390 zł. dały w rzeczywistości tylko 5.256 zł., czyli mniej o 134 zł., a to z powodu mniejszych dochodów z tytułu wpisowego i czesnego od uczniów.

Wydatki tej szkoły	wynosiły	13.176 zł.
Dochody „ „ „		5.256 „
Niedobór		7.920 zł.

pokryty został z funduszu krajowego, a gdy na ten cel w budżecie na r. 1884. preliminowano tylko 6.759 zł., przeto z tego tytułu fundusz krajowy wydał więcej niż preliminowano o 1.161 zł.

2. Krajowe szkoły rolnicze w Dublanach.

A. Wyższa szkoła rolnicza.

Na wydatki tej szkoły preliminował budżet kwotę 33.254 zł., rzeczywiście zaś wydano 35.647 zł., przekroczone więc preliminarz o 2.393 zł. Następujące rubryki wykazują wydatki rzeczywiste większe od preliminowanych: rubr. I. „płace profesorów i docentów“ miała preliminowaną kwotę 17.513 zł., zaś wydano tylko 17.273 zł., czyli wydano mniej o 240 zł. Że zaś z tej rubryki udzielano także zaliczki, z których z końcem roku zostało niespłaconych 460 zł., przeto przekroczone preliminarz o 220 zł. Nadto Wydział krajowy wypłacił z tej rubryki tytułem płacy kasyera-rachmistrza kwotę 600 zł., która w budżecie ani w tej rubryce, ani w rubryce II. „inne płace“ nie była preliminowaną, przeto ogólne przekroczenie tej rubryki wynosi 820 zł. Komisya budżetowa przyjmując ten wydatek, spowodowany konieczną potrzebą, za usprawiedliwiony, sądzi jednakże, że wydatek ten powinien być zarachowany w rubr. II. „inne płace“, a to dla należytego poglądu na koszta rozmaitych gałęzi zarządu szkoły dublańskiej. W rubr. IV. „koszta administracyjne“ przekroczone preliminowaną kwotę 4.724 zł. o 585 zł., a to z powodu przekroczenia kwoty 1.000 zł., preliminowanej na koszta przewozu prelegentów, lekarza i kapelana, o 595 zł., które to przekroczenie Wydział krajowy tłumaczy złym stanem drogi przed ukończeniem budowy gościńca. Rubr. V. „potrzeby naukowe“ i rubr. VI. „podatki i opłaty“ wykazują nieznaczne przekroczenia 178 i 124 zł. Jako „rozmaite wydatki“ wykazuje Wydział krajowy kwotę 845 zł., która w budżecie nie była preliminowaną. Między wydatkami, które na tę kwotę się złożyły, uderza wydatek 330 zł. na koszta podróży i diety delegatów do uczestniczenia przy egzaminach publicznych, pojawiający się po raz pierwszy od czasu objęcia szkoły dublańskiej w zarząd kraju. Komisya budżetowa sądzi, że tak znaczny w stosunku do celu wydatek powinien być przez Wydział krajowy przewidziany i Wysokiemu Sejmowi przy ustanowieniu budżetu do uchwały przedłożony. Wysoka Reprezentacya miałaby w ten sposób sposobność wypowiedzenia swojego zdania o konieczności pożytku takiego wydatku.

Dochody własne szkoły preliminowane na 15.115 zł. przyniosły rzeczywiście tylko 14.751 zł., były więc mniejsze o 364 zł. Znaczniejsze różnice wykazują następujące dwie rubryki: Rubr. III. „opłaty od uczniów“ zamiast preliminowanych 4.770 zł., przyniosły tylko 3.551 zł. z powodów przez Wydział krajowy w wyjaśnieniach przytoczonych. Natomiast wynosiły rozmaite dochody niepreliminowane kwotę 1.110 zł., między którymi figuruje kwota 690 zł. jako dary na środki naukowe.

Wydatki tej szkoły wynosiły	35.647 zł.
Dochody „ „ „	14.751 „
Niedobór	<u>20.896 zł.</u>

pokryty z funduszu krajowego, a gdy na ten cel prelimitował budżet tylko kwotę 18.139 zł., przeto z tego tytułu wydano więcej niż prelimitowano o 2.756 zł.

B. Szkoła parobków i dozorców gospodarskich.

Wydatki tej szkoły prelimitowane na 9.852 zł. wynosiły tylko 9.107 zł., czyli były mniejsze od prelimitowanych o 745 zł. Większe wydatki wykazują: rubr. I. „płace nauczycieli“ zamiast prelimitowanych 2.570 zł. wynosiły 3.003 zł. z powodów przez Wydział krajowy podanych. Komisya budżetowa zauważyła, że takie przekroczenia z tych samych powodów powtarzają się rok rocznie. Gdy jednak obecnie posada fachowego nauczyciela już jest obsadzona, odpadnie potrzeba, aby profesorowie szkoły wyższej wykładali w tej szkole, a tem samem zapobiegnie się na przyszłość przekroczeniom w tej rubryce. Zdaniem Wydziału krajowego przekroczenie tej rubryki znajduje zupełne pokrycie w rubr. III. dochodów „opłaty na utrzymanie uczniów.“ Opinię swoją o takim wytłómaczeniu tego przekroczenia wypowiedziała komisya budżetowa w sprawozdaniu swoim o zamknięciu rachunków za rok 1883. Rubr. III. „utrzymanie uczniów“ z powodu zaprowadzonych oszczędności kosztowało mniej niż prelimitowano o 1.287 zł.

Dochody tej szkoły prelimitowane na 3.224 zł. dały rzeczywiście 2.644 zł., były więc mniejsze o 580 zł. Opłaty za utrzymanie uczniów prelimitowane na 270 zł. dały rzeczywiście 849 zł. Natomiast prelimitowano jako datki Rad powiatowych, Towarzystw gospodarskich i innych kwotę 950 zł., a nie wpłynęło nic, również i zarobek uczniów prelimitowany na 504 zł. przyniósł tylko 295 zł.

Wydatki tej szkoły wynosiły	9.107 zł.
Dochody „ „ „	2.644 „
Niedobór	<u>6.463 zł.</u>

pokryty został z funduszu krajowego. A ponieważ na ten cel przeznaczył budżet kwotę 6.628 zł., przeto z tego tytułu fundusz krajowy wydał mniej niż prelimitowano o 165 zł.

3. Folwark w Dublanach.

Rezultat gospodarki folwarku w Dublanach był w roku 1884. bardzo niepomyślnym. Wydatki prelimitowane na 17.675 zł. wynosiły 25.281 zł., były więc większe od prelimitowanych o 7.606 zł., zaś dochody prelimitowane na 16.050 zł. przyniosły rzeczywiście tylko 10.684 zł., były więc mniejsze o 5.366 zł. Na ten niepomyślny rezultat złożyły się tak ujemne wyniki właściwego gospodarstwa, jak i zwiększone wydatki na cegielnię i mniejsze z niej dochody. Co się tyczy cegielni, to prelimitowano w wydatkach na nią 3.000 zł., rzeczywiście zaś wydano 6.182 zł., ponieważ, jak Wydział krajowy tłómaczy, zamiast prelimitowanego wyrobu 250.000, wypalono 386.620 sztuk, a nadto postawiono szopę na skład cegły kosztem 462 zł. W dochodach z cegielni prelimitowano 3.000 zł., a uzyskano tylko 83 zł. z drobnej sprzedaży, ponieważ cegła wypalona dla budowy gmachu szkolnego została w zapasie i dopiero w r. 1885. została użyta. Z tego tytułu przypisano jako należytość czynną 5.720 zł. Z uwzględnieniem tego przypisu okaże się wynik niekorzystny o 380 zł.

Co do samego gospodarstwa, to budżet prelimitował w wydatkach na gospodarstwo 10.170 zł., zaś w dochodach z gospodarstwa 12.390 zł., rzeczywiście zaś wynosiły wydatki 14.692 zł., dochody zaś tylko 10.048 zł., zamiast więc prelimitowanej nadwyżki dochodów z go-

spodarstwa w kwocie 2.220 zł., okazuje się rzeczywista nadwyżka wydatków w kwocie 4.644 zł. Uwzględniając, że na meliorację i drenowanie pól wydano mniej niż preliminowano 1.434 zł., otrzymamy zawsze jeszcze rezultat niekorzystniejszy o 5.430 zł.

Wydział krajowy tłómaczy niepomyślny ten rezultat zupełnym nieurodzajem pasz na 3letni użytek zasianych, bardzo lichymi wymiętami, niskimi cenami targowemi, nieurodzajem ziemniaków zniszczonych do $\frac{3}{4}$ przez zarazę i innymi powodami, wyszczególnionymi w wyjaśnieniach Wydziału krajowego.

Wydatki folwarku wynosiły	25.281 zł.
Dochody „ „	10.685 „
Niedobór	14.596 zł.

pokryty z funduszu krajowego, a gdy na ten cel preliminował budżet tylko 1.625 zł., przeto z tego tytułu wydano więcej niż preliminowano o 12.971 zł. Jeżeli uwzględnimy, że jak to wyżej wykazano, przypisano jako należność czynną z cegielni 5.720 zł., z wynajętych pól i łąk 349 zł. i ze sprzedaży płodów zwierzęcych 413 zł., że nadto spłacono na poczet długów 3.121 zł., okaże się, że rezultat niekorzystny redukuje się do kwoty 4.994 zł.

4. Kurs gorzelnictwa w Dublanach.

Szczegółowy rachunek tego kursu nieznacznie tylko wykazuje różnice między preliminowanymi kwotami, a rzeczywistymi wydatkami i dochodami, z tego powodu fundusz krajowy zamiast preliminowanej dotacyi w kwocie 405 zł. wypłacił rzeczywiście 413 zł., czyli więcej o drobną kwotę 8 zł.

5. Krajowe szkoły i folwark w Czernichowie.

A. Szkoła rolnicza.

Na rok 1884. uchwalono dla tej szkoły w dziale wydatków zwyczajnych 27.565 zł., nadzwyczajnych 2.550 zł.; rzeczywiste zaś wydatki wynosiły: zwyczajne 30.391 zł., nadzwyczajne 13.721 zł. Przekroczono więc preliminarz: w wydatkach zwyczajnych o 2.826 zł., w nadzwyczajnych o 11.171 zł.

W wydatkach zwyczajnych główne przekroczenie miało miejsce w rubr. IV. „utrzymanie uczniów.“ Zamiast bowiem preliminowanych na ten cel 6.300 zł. wydano rzeczywiście 8.896 zł. głównie z powodu, że ilość uczniów była większa, aniżeli w budżecie przewidziano, w skutek czego przekroczenie to znajduje częściowo pokrycie w zwiększonych dochodach z tytułu opłat na utrzymanie. Nadzwyczajne wydatki rozpadają się na dwie kategorie, jedne „na utrzymanie budynków i ogrodzeń“, miały preliminowaną kwotę 400 zł., wykazują zaś rzeczywiste wydatki 6.423 zł., a to na podstawie przyjętego przez wysoki Sejm do wiadomości sprawozdania Wydziału krajowego o zakładzie czernichowskim z dnia 10. Września 1884.; — inne „na przebudowanie gmachu szkolnego“, które żadnej kwoty nie miały preliminowanej, a które wynoszą rzeczywiście 5.186 zł. Ostatnie te wydatki mają pokrycie w subwencji rządowej 12.000 zł. przyznanej na budowę szkoły w Czernichowie.

Dochody tej szkoły preliminowane na 14.020 zł. przyniosły rzeczywiście 15.776 zł., były więc większe o 1.756 zł. głównie z powodu większych dochodów z tytułu opłat od uczniów na utrzymanie.

Wydatki szkoły wynosiły	44.112 zł.
Dochody „ „	15.776 „
Niedobór	<u>28.336 zł.</u>

pokryty z funduszu krajowego. Budżet na rok 1884. przeznaczył na ten cel 16.095 zł., przeto z tego tytułu fundusz krajowy wydał więcej niż preliminowano o 12.241 zł., z czego jednak wydatki nadzwyczajne na przebudowanie szkoły zwrócone zostaną funduszowi krajowemu z reszty subwencji rządowej.

Szkoła ogrodnicza w Czernichowie.

Wydatki tej szkoły preliminowane na 2.645 zł. wynosiły rzeczywiście 3.203 zł., czyli więcej o 558 zł. z powodu podwyższenia płacy ogrodnikowi o 250 zł. i większych wydatków na ogród. Dochody obliczone na 2.350 zł. dały rzeczywiście 2.540 zł. z powodu zwiększonych dochodów z ogrodu. Niedobór w kwocie 662 zł. pokrył fundusz krajowy, a gdy na ten cel preliminowano tylko 295 zł., przeto z tego tytułu wydano więcej niż preliminowano o 367 zł.

Folwark w Czernichowie.

Wydatki folwarku preliminowane na 14.833 zł. wynosiły w rzeczywistości 19.150 zł., czyli więcej o 4.317 zł. Przekroczenie to powstało z powodu zwiększonych wydatków na gospodarstwo o 2.171 zł., na piec wapienny o 1.295 zł. i na cegielnię o 898 zł. Natomiast nie wypłacono kwoty 600 zł., preliminowanej na spłatę raty i odsetków od długu hipotecznego 12.000 zł., ponieważ pożyczka ta przyzwolona jeszcze w r. 1881. nie została w roku budżetowym zaciągnięta. Dochody folwarku spodziewane w kwocie 15.830 zł. dały rzeczywiście 20.619 zł., były więc większe od preliminowanych o 4.789 zł. Odpowiednio do wykazanych powyżej zwiększonych wydatków, widzimy w tym dziale większe dochody z gospodarstwa o 555 zł., z pieca wapiennego o 2.376 zł., z cegielni o 1.882 zł. Ostateczny rezultat z właściwego gospodarstwa jest mniej korzystnym od przewidzianego w budżecie o 1.616 zł. z powodu szkód, zrządzonych powodzią.

Dochody folwarku wynosiły	.	20.619 zł.
Wydatki „ „	.	<u>19.150 „</u>
Nadwyżka dochodów	.	1.469 zł.

przelana do funduszu krajowego, a gdy budżet przewidywał nadwyżkę w kwocie 997 zł., przeto z tego tytułu wpłynęło do funduszu krajowego więcej niż preliminowano o 472 zł. Nadwyżka ta dochodów ma swoje uzasadnienie w tem, że preliminowanej kwoty 600 zł. na częściowe umorzenie i opłatę odsetków od długu hipotecznego nie wydano z powodu niezaciągnięcia tej pożyczki.

Przechodzimy do drugiej części naszego zadania, to jest do zdania sprawy z zamknięcia rachunków za r. 1884.

Fundusów i zakładów uposażonych ze skarbu krajowego.

I. Fundusz szkolny krajowy.

Wydatki.

Budżet na r. 1884. preliminował w wydatkach zwyczajnych 504.989 zł., w nadzwyczajnych 29.375 zł., razem 534.364 zł. Podług przedłożonego przez Radę szkolną krajową zamknięcia rachunków działu wydatków, wynosiły takowe rzeczywiście: zwyczajne 514.361 zł., nadzwyczajne 29.968 zł., razem 544.329 zł. Przekroczono więc preliminowaną kwotę w wydatkach zwyczajnych o 9.372 zł., w nadzwyczajnych o 593 zł., ogółem przekroczono więc preliminowaną kwotę o 9.965 zł.

Tylko pięć rubryk wykazuje znaczniejsze różnice między rzeczywistymi wydatkami a kwotami preliminowanymi, a mianowicie:

Rubr. I. „Zasiłki dla funduszków szkolnych okręgowych“ i VIII. „Dodatki pięcioletnie“ wykazują mniejsze od preliminowanych wydatki na ogólną sumę 5.649 zł., zaś rubr. II. „Substytucje“, rubr. XIII. „Rozmaite“ i rubr. XIV. „Zasiłki na budowę szkół“ wykazują większe od preliminowanych wydatki o ogólną kwotę 15.073 zł.

Rubryka I. „Zasiłki dla funduszków szkolnych okręgowych“ wykazuje rzeczywiste wydatki zwyczajne w kwocie 303.679 zł. w porównaniu z preliminowaną kwotą 306.000 zł. mniejsze o 2.321 zł. Rada szkolna krajowa wyjaśnia, że zaoszczędzenie to powstało w skutek niezorganizowania jeszcze niektórych szkół od 1. Września 1884. Tak wykazane powyżej zaoszczędzenie jak i wyjaśnienie Rady szkolnej krajowej są przedmiotem obszernych uwag ze strony Wydziału krajowego w załączonym do zamknięcia rachunków tego funduszu sprawozdaniu, tam też komisja budżetowa wypowie swoje w tej sprawie zdanie.

Do tej rubryki dodaje Wydział krajowy na tem miejscu uwagę, że wykazana przez Radę szkolną krajową w poz. 1 tej rubryki „na pokrycie niedoboru szkół po koniec r. 1882. zorganizowanych“ kwota 299.798 zł. nie zgadza się z zamknięciami rachunków 35 szkolnych okręgów za r. 1884., które wykazują jako zasiłki w tym roku otrzymane kwotę 298.471 zł. 66 ct., a zatem mniej od kwoty podanej przez Radę szkolną krajową w funduszu szkolnym krajowym o 1.326 zł. 63 ct. Wydział krajowy zażądał od Rady szkolnej krajowej wyjaśnienia. a to pod dniem 22. Października 1885. l. 54.166. Do chwili oddania do druku sprawozdania nie nadeszła była odpowiedź od Rady szkolnej krajowej. Lecz już pod dniem 12. Listopada 1885. do l. 13.536 Rada szkolna krajowa przesłała Wydziałowi krajowemu żądane wyjaśnienie, poparte szczegółowym wykazem uzasadniającym różnice w pojedynczych okręgach szkolnych, których kwota ogólna wynosi 1.326 zł. 63 ct. Komisja budżetowa nie wdaje się w szczegółowy rozbiór pojedynczych tych różnic, lecz zaznacza, że w znacznej części powstały one w skutek tego, że na rachunek roku budżetowego asygnowane bywają zasiłki z krajowego funduszu szkolnego do końca Marca roku następnego, które zrealizowane być mogą do końca Czerwca, a przy funduszach szkolnych okręgowych upływa peryod rachunkowy z ostatnim Grudnia każdego roku.

Rubr. VIII. „Dodatki pięcioletnie“ miała preliminowaną kwotę 51.400 zł., rzeczywiście zaś wydano tylko 48.072 zł., czyli mniej o 3.328 zł. z powodu, że wielu nauczycielom nie przeniesionym na etat nie przyznano dodatków, jakoteż i z tego powodu, że wielu próśb o należące się dodatki pięcioletnie jeszcze nie przedłożono.

Natomiast wydano więcej niż preliminowano:

W rubr. II. „Substytucje“. Preliminowana kwota wynosiła 88.000 zł., rzeczywiście zaś wydano 99.143 zł., czyli przekroczono preliminarz o 11.143 zł. Jak w latach poprzednich tak i w roku budżetowym 1884. Rada szkolna krajowa tłumaczy te corocznie powtarzające się

przekroczenia wzrostem frekwencji dzieci obowiązanych do uczęszczania do szkoły i niezbędną z tego powodu potrzebą ustanawiania nadetatowych nauczycieli, tudzież potrzebą czynienia wydatków na zastępstwo chorych i urlopowanych nauczycieli i udzielania wynagrodzenia za godziny nadobowiązkowe w szkołach, w których zaprowadzono naukę półdniową.

Rubr. XIII. „rozmaite“ miała w poz. 47 preliminowaną kwotę 3.000 zł., rzeczywiście zaś zarachowano w tej pozycji 6.620 zł., czyli więcej od preliminarza o 3.620 zł. Rzeczywiste wydatki z tej pozycji wynoszą tylko 2.835 zł., reszta zaś w kwocie 3.785 zł. powstała w skutek mylnych zarachowań przez urzędy podatkowe. Mylne te wydatki przypisane zostały do zwrotu krajowemu funduszowi szkolnemu i mieszczą się w rubr. VII. poz. 22 dochodów.

W rubr. XIV. „zasiłki na budowę szkół“ wydano w poz. 48 na bezzwrotne zasiłki 5.310 zł. więcej od preliminowanych 5.000 zł. o 310 zł. Właściwy wydatek na r. 1884. wynosi tylko 4.700 zł., nadto wypłacono gminom Zawideze 50 zł. i Gołogóry 60 zł. z r. 1883. mylnie wtedy z funduszków szkolnych okręgowych wypłaconych, a w tym roku zrektyfikowanych, razem więc wydano 4.810 zł., czyli zaoszczędzono 190 zł., gdy zaś gminie Rabka udzielono w Październiku 1884., a to na rachunek r. 1885. kwotę 500 zł., powstało przekroczenie 310 zł.

Dochody.

Dochody własne funduszu szkolnego preliminowane na 126.571 zł. przyniosły rzeczywiście tylko 110.054 zł., były więc mniejsze od preliminowanych o 16.517 zł.

Mniejsze dochody od preliminowanych wykazują następujące rubryki:

Rubr. I. „odsetki od kapitałów“ zamiast preliminowanych 14.689 zł. dały tylko 14.059 zł., czyli mniej 630 zł., a to z powodu nieściągnięcia przez c. k. urzędy podatkowe mimo dwukrotnych urgensów ze strony Wydziału krajowego, odsetków od kapitałów hipotekowanych 1.231 zł., 51.130 złp. i 22.415 złp.

Rubr. VII. „rozmaite“ wykazują dochody rzeczywiste 13.076 zł. zamiast preliminowanych 26.215 zł. W pojedynczych pozycjach tej rubryki następujące napotykamy różnice: w poz. 21 preliminowano na zwroty zaliczek funduszom szkolnym okręgowym udzielonych, 20.000 zł., z tego tytułu zaś nie wpłynęło, a to z następującego powodu: z końcem r. 1883. wynosiły te zaliczki 33.919 zł., w ciągu r. 1884. udzielono nowych zaliczek 5.000 zł., razem więc należność ta wynosiła 38.919 zł. Z tych odpisano na rachunek 1884. r. jako objęte już aktami likwidacyi 12.228 zł., pozostało przeto w zaległości 26.691 zł. u następujących czterech funduszków szkolnych okręgowych: Pilzno 7.500 zł., Tarnopol 15.691 zł., Gródek 1.500 zł. i Kraków 2.000 zł.

Zaległe te należności są natury bardzo problematycznej i prawdopodobnie zostaną w r. 1885. odpisane. Zanim to nastąpi, wystosował Wydział krajowy w tej sprawie odezwę do Rady szkolnej krajowej pod dniem 12. Sierpnia 1884. do l. 41.034, w której zarazem dołączył Wydział krajowy niektóre wytknienia w sprawie tych zaliczek na podstawie badania rachunków likwidacyjnych pomienionych Rad szkolnych. Czy i kiedy nadeszła w tym przedmiocie odpowiedź Rady szkolnej krajowej i jakiej była ona natury, o tem w wyjaśnieniach Wydziału krajowego niema wzmianki. Komisya budżetowa przekonała się, że odpowiedź ta wyeksperymentowana została z Rady szkolnej krajowej pod dniem 4. Października 1885. do l. 9.375, a zawiera szczegółowe wyjaśnienie wszystkich zakwestyonowanych pozycji; w poz 21 a) wpłynęła do dochodów funduszu szkolnego krajowego kwota niepreliminowana 4.811 zł. 56 ct., a to z tytułu zwrotu nadbranych zasiłków od funduszu szkolnego krajowego za czas od 1874—1884. Sprawa ta zostaje w związku z likwidacją funduszków szkolnych okręgowych i jak się Wydział krajowy wyraża, z dokonany ostatecznym obrachunkiem funduszu szkolnego krajowego z poszczególnymi funduszami szkolnymi okręgowymi. Podług tego obrachunku wynosiła pretensya funduszu szkolnego krajowego po koniec 1883. r. 447.025 zł., za rok 1884. pretensya ta wzrosła o 50.659 zł., razem więc wynosiła 497.684 zł., ponieważ zaś w r. 1884. wpłynęło na poczet tej należności jak po-

wyżej wykazano, 4.811 zł. pozostała więc z końcem r. 1884. do zwrotu ogólna suma należyci z tego tytułu wynosi 492.873 zł., która to kwota jednak uledez może rektyfikacyi na skutek nierozstrzygniętych rekursów przeciw wymiarom należyci prestatcyjnych i t. p.; w poz. 22 prelinowano 5.000 zł. jako zwroty korelatywne wydatków innych rubryk, tudzież zwroty mylnych przeprowadzeń kas poborowych, wpłynęło zaś z tego tytułu 7.014 zł. z powodów przez Wydział krajowy dostatecznie wyjaśnionych.

W rubr. IX. „zwroty zaliczek udzielonych gminom na budynki szkolne“ wpłynęło tylko 14.501 zł. zamiast prelinowanych 20.000 zł. z powodu, że wielu gminom w uwzględnieniu notorycznego ubóstwa przedłużono terminu spłaty. Zaległość z roku budżetowego wynosi 6.052 zł., a z końcem r. 1884. należyci z tego tytułu wynosi 100.568 zł.

Większe od prelinowanych dochody wykazuje tylko: rubr. VI. „takty od spadków“ zamiast prelinowanych 7.350 zł. dały rzeczywicie 10.018 zł., czyli więcej o 2.668 zł. z powodu zmienności tej rubryki i zarządzenia przymusowego ściągnięcia zaległości.

Ogół wydatków funduszu szkolnego krajowego	544.329 zł.
„ dochodów własnych	110.054 „
Nadwyżka wydatków czyli niedobór	434.275 zł.

pokryty z funduszu krajowego, a gdy na ten cel budżet na rok 1884. prelinował tylko kwotę 407.793 zł., przeto z tego tytułu wydał fundusz krajowy więcej niż prelinowano o 26.482 zł. zgodnie z wykazaniem powyżej przekroczeniem przez Radę szkolną krajową w kwocie 9.965 zł. i mniejszymi od prelinowanych dochodami w kwocie 16.517 zł.

Do zamknięcia rachunków działu wydatków funduszu szkolnego krajowego za r. 1884., sporządzonego w myśl art. 34. ustawy krajowej z d. 2. Maja 1873. Nr. 250 przez Radę szkolną krajową, dołączył Wydział krajowy obszerne sprawozdanie omawiające wynik rubr. I. wydatków zamknięcia rachunków funduszu szkolnego krajowego za r. 1884. i zarazem krytykujące dokonane w drodze likwidacyi zamknięcia rachunkowe 35 funduszy szkolnych okręgowych za lat 10 od 1874. do 1883.

Co się tyczy likwidacyi funduszy szkolnych okręgowych Wydział krajowy twierdzi, że operat likwidacyjny przeprowadzony wyłącznie przez Radę szkolną krajową „nie zdoła wytrzymać krytyki.“ Na udowodnienie tego ujemnego zdania Wydział krajowy powołuje się na §. 28. instrukcyi dla Rad szkolnych okręgowych, według którego w zamknięciach rachunkowych funduszy szkolnych okręgowych winny być wykazane różnice, jakie zachodzą między preliminarzem a wynikłością, a nadto różnice te winny być w krótkości usprawiedliwione. Tego w sporządzonych w drodze likwidacyi zamknięciach rachunkowych za lat 10 nie uczyniono, a odnośne dwie rubryki w drukowanych formularzach nie są wypełnione.

Dalej wytyka Wydział krajowy i to, że przy 3% dodatku powiatowym do funduszy szkolnych okręgowych nie jest uwidocznoną należyci bieżąca i zaległa i odpowiadające im dwie wynikłości, lecz wykazaną jest tylko należyci bieżąca i wynikłość bieżąca, przyczem, podług twierdzenia Wydziału krajowego „uderza zjawisko nader dziwne, że należyci bieżąca zgadza się z wynikłością co do grosza“.

Nie uszła i ta okoliczność uwagi Wydziału krajowego, że w zamknięciach rachunkowych opartych na likwidacyi funduszy szkolnych okręgowych brakuje rubryka „remuneracya dla katechetów“ pomimo, że jak twierdzi Wydział krajowy, „taka rubryka bywa corocznie uchwalaną.“

Wytknąwszy nareszeie brak w tych zamknięciach pozycy przenośnych (durchlaufende Posten), które są włączone do rubryk dochodów i wydatków i uniemożliwiają przeto ewidencję przeciętnej z trzechlecia, która zdaniem Wydziału kraj. przecież „tak ważną rolę odgrywa przy układaniu preliminarza“, kończy Wydział kraj. uwagi swoje odnoszące się do elaboratu likwidacyjnego

tem, że w niektórych funduszach spotkać można tu i ówdzie pozycje wydatków, których nie zna preliminarz, jak n. p. „mniejsze wydatki.“

Co do przedłożonego przez Radę szkolną krajową zamknięcia rachunków działu wydatków funduszu szkolnego krajowego za rok 1884., ubolewa Wydział krajowy przede wszystkim, że Rada szkolna krajowa miała w roku 1884. dozwolone „virement“, które według twierdzenia Wydziału krajowego „umożliwia nadmierne i może nieuzasadnione przekroczenia pojedynczych rubryk kosztem zaoszczędzeń w rubrykach zanadto hojnie dotowanych.

Następnie przechodzi Wydział krajowy do rubr. I. wydatków, zatytułowanej „zasiłki dla funduszy szkolnych okręgowych“, wykazującej zaoszczędzenie w kwocie 2.321 zł. i zauważa, że zaoszczędzenie to powstało, jak sama Rada szkolna w swych wyjaśnieniach przyznaje, głównie z tego powodu, że nie zdołano w ciągu roku 1884. założyć wielu nowych szkół, na jakie fundusze były prelininowane. Opierając się na tem, rzekomo przez Radę szkolną podanem wyjaśnieniu Wydział krajowy sądzi, że zaoszczędzenie w tej rubryce kwoty 2.321 zł. jest stosunkowo bardzo małym, prawie żadnym, a powód tego tak małego zaoszczędzenia widzi Wydział krajowy w tem, że w granicach rubr. I. korzystano prawdopodobnie w sposób bardzo rozległy z t. z. virement, przenosząc z wszelką swobodą kredyty z jednej rubryki do drugiej. Na dowód przytacza Wydział krajowy kolumnę VII. zamknięć rachunkowych okręgowych funduszy szkolnych, gdzie, jak się o tem Wydział krajowy przekonał z wglądnięcia w szczegółowe rachunki, pomieszczano najróżnorodniejsze wydatki, mające albo osobną dotację w innych rubrykach, albo też nie mające żadnej dotacji z powodu, że według ustaw obowiązujących nie powinny obciążać funduszy szkolnych okręgowych. Do pierwszej kategorii należą n. p. zapomogi, remuneracje, koszta podróży i t. p., do drugiej wydatki na opał budynków szkolnych, remuneracje dla c. k. inspektorów okręgowych, koszta likwidacji funduszy szkolnych okręgowych i koszta prowadzenia tychże rachunków i t. d. i t. d.

Następstwem tego było, że kolumna VII. „rozmaite wydatki“ z natury swej służącej mająca na pomieszczenie wydatków drobniejszych, w innych rubrykach nie przewidzianych, wzrosła do niestosunkowo wysokiej cyfry przeszło 27.000 zł. w jednym roku.

„Jeżeli“, kończy Wydział krajowy, „w podobny sposób postępowano także w innych kolumnach tej rubr. I., to dziwić się nie można, że pomimo niezakożenia znacznej liczby szkół, na które fundusze były przeznaczone, zaoszczędzenie w tej rubryce jest prawie żadne.“

W następnym ustępie swego sprawozdania Wydział krajowy rozbiera szczegółowo zarzut co do wstawienia do kolumny VII. sumaryusza funduszy szkolnych okręgowych wydatków, połączonych z przeprowadzeniem likwidacji i kosztów prowadzenia rachunków funduszy szkolnych okręgowych. Koszta likwidacji obliczone zostały przez Radę szkolną krajową według jej odezwy z d. 26. Czerwca 1885. na 16.040 zł. Z ogólnej tej kwoty, podług twierdzenia Wydziału krajowego, figuruje w wydatkach za r. 1884. tylko kwota 11.700 zł., reszta została zapewne wstawioną do wydatków r. 1885. Koszta zaś prowadzenia rachunków funduszy szkolnych okręgowych w r. 1884. figurują w wydatkach tegoż roku w kwocie łącznej 6.090 zł., czyli po 174 zł. na każdą z 35 Rad szkolnych okręgowych.

Opierając się na powyżej streszczonych uwagach, Wydział krajowy tak kończy swoje sprawozdanie:

„Zważywszy przeto, że sporządzone przez Radę szkolną krajową zamknięcie rachunku wydatków funduszu szkolnego krajowego za r. 1884. co do formy jest nieprawidłowe i z instrukcjami obowiązującymi niezgodne;

zważywszy że wykazane są w niem wydatki nieuzasadnione ani w ustawie, ani niczem nie usprawiedliwione,

Wydział krajowy nie może Wysokiemu Sejmowi przedstawić wniosku na udzielenie Radzie szkolnej krajowej absolutoryum z rachunku wydatków funduszu szkolnego krajowego za rok 1884.“

Pomimo że ostateczny swój wniosek Wydział krajowy odnosi tylko do zamknięcia rachunków za r. 1884., opierając się na dostrzeżonych w niem wadach i usterkach, komisya budżetowa nie może przejść mileżeniem uwag poczynionych przez Wydział krajowy w swoim sprawozdaniu, a odnoszących się do przeprowadzonej likwidacyi funduszków szkolnych okręgowych za lat 10 od 1874—1883.

Ażeby zaś należyte ocenić uwagi Wydziału krajowego, komisya budżetowa widzi się spowodowaną przypomnieć, że ustawa o kosztach utrzymania szkół, tworząc trzy stopnie funduszków szkolnych, wprowadziła je w taką od siebie zależność, iż regularny zarząd funduszu szkolnego krajowego zawisł od regularnego zarządu funduszami szkolnymi okręgowymi, a ten znowu od należytego zarządu funduszami szkolnymi miejscowymi, że każde zauiedbanie w zarządzie tych ostatnich musi koniecznie odbijać się na funduszu szkolnym krajowym.

Ustawa z d. 2. Maja 1875. poruciła ściąganie prestacyj na rzecz funduszków szkolnych miejscowych Radom szkolnym miejscowym. Radom tym brak często chęci do gorliwego pilnowania, aby przychody funduszu szkolnego miejscowego regularnie wpływały. Zaś stanowisko, jakie im ustawa w ogóle nadała, tak jest samodzielne, że szybkie ściąganie prestacyj na rzecz funduszków szkolnych miejscowych ze strony Władz politycznych bez czynnego udziału Rad szkolnych miejscowych, ulega bardzo znacznym trudnościom.

Rady szkolne okręgowe, które mają sobie poruczony zarząd funduszami szkolnymi okręgowymi i którym Władze polityczne w myśl ustawy mają dostarczać potrzebnych sił pomocniczych, nie rozporządzając w dostatecznej mierze podobnemi siłami, nie prowadziły należyte ksiąg kontowych funduszków szkolnych okręgowych, a nie mając w skutek tego ewidencyi stanu tych funduszków, nie pilnowały wczesnego ściągania przychodów swoich, a mianowicie przychodów miejscowych funduszków szkolnych, przeznaczonych na opłacanie nauczycieli, a wydatki szkolne, które powinny i mogły być pokryte tymi przychodami, pokrywały zasiłkami z funduszu szkolnego krajowego.

W związku z temi wadliwościami i niedostatkami zostawała ta okoliczność, że od r. 1877—1880. Rada szkolna krajowa nie tylko żądała corocznie dodatkowych kredytów, które też po największej części były przez Sejm uchwalane, lecz nadto corocznie przekraczała znacznie preliminarze.

Fakta te nie uszły uwagi komisji budżetowej, która w r. 1880. badając zamknięcia rachunków funduszu szkolnego krajowego za lata 1877. i 1878. i preliminarze tegoż funduszu za lata 1880. i 1881., wskazała przyczyny nieprawidłowości w zarządzie funduszu szkolnego krajowego, a omawiając obszernie całą tę sprawę, równie jak sprawę zaliczek zwrotnych udzielonych funduszom szkolnym okręgowym na czasowe pokrycie wydatków, zanim wpłyną prestacje od funduszków szkolnych miejscowych, wskazała dobitnie potrzebę zmiany w tym celu norm obowiązujących. Na wniosek też komisji budżetowej Sejm wezwał Rząd, aby polecił uporządkować rachunki funduszków szkolnych okręgowych.

Do zmian w przepisach ustawy tworzących trzy rodzaje funduszków szkolnych i określających zarząd tymi funduszami, dotąd nie przyszło. Natomiast zarządzane zostały z końcem r. 1883. doniosłe zmiany w tej mierze przez Radę szkolną krajową w drodze administracyjnej. Mianowicie poleciła Rada szkolna krajowa wszystkim Radom szkolnym okręgowym (z wyjątkiem miejskim we Lwowie i Krakowie), ażeby uwolniły z początkiem r. 1884. Rady szkolne miejscowe swych okręgów od obowiązku pobierania wszystkich tych prestacyj, które mają wpływać do funduszu szkolnego okręgowego na płace nauczycieli i na drobne wydatki szkolne. Zarazem zarządziła Rada szkolna krajowa za pośrednictwem Rad szkolnych okręgowych, aby wspomniane prestacje od kontrybuentów wpływały wprost do kasy funduszu szkolnego okręgowego z omińnięciem Rad szkolnych miejscowych, i aby urzędy podatkowe do swoich ksiąg likwidacyjnych, zamiast funduszków szkolnych miejscowych wzięły na przypis każdą gminę i każdy obszar dworski, wieiorny do pewnej szkoły, jako samoistnych kontrybuentów, i aby tak samo wykazywały ich zaległości do egzekucyi z końcem każdego kwartału.

Równocześnie zarządziła Rada szkolna krajowa, aby począwszy od 1. Stycznia 1884. referaty wszystkich asygnacyj kasowych, wydawanych przez Rady szkolne okręgowe, zaraz po wygotowaniu ekspedycyi, zaś miesięczne dzienniki kasowe okręgowego funduszu szkolnego z końcem każdego miesiąca były przedkładane wprost Radzie szkolnej krajowej, a względnie departamentowi rachunkowemu c. k. Namiestnictwa, który prowadzić będzie ewidencję wpływów i wypłat na rzecz funduszków szkolnych okręgowych i czuwać nad regularnem ściąganiem tak bieżących jak i zaległych należności.

Obok tych zmian zarządziła Rada szkolna krajowa przedtem jeszcze likwidację funduszków szkolnych okręgowych za cały czas od r. 1874. począwszy, aż po koniec r. 1883. Czynność ta dokonana częścią przez wysłanych urzędników, częścią w biurze rachunkowem Namiestnictwa, musiała ze względu na nieład, znaleziony w księgach kontowych funduszków szkolnych okręgowych, objąć prawie wszędzie założenie zupełnie nowych ksiąg kontowych za całe dziesięciolecie i ukończoną została w ciągu bieżącego roku 1885.

Komisja budżetowa z jednej strony mając przed sobą powody, które skłoniły Sejm do żądania rychłego uporządkowania rachunków funduszków szkolnych okręgowych i cel, jaki zamierzono osiągnąć tem uporządkowaniem, z drugiej strony uwzględniając natrę materiału, którym Rada szkolna w pracy swojej likwidacyjnej rozporządzała, nie waha się wypowiedzieć, że główny cel został osiągnięty, o ile to w danych warunkach było możebnem; — przeprowadzony bowiem został obrachunek między funduszami szkolnymi miejscowymi, a właściwie między pojedynczymi kontrybuentami, gminami i obszarami dworskimi, a funduszami szkolnymi okręgowymi, następnie zaś między tymi ostatnimi funduszami, a funduszem szkolnym krajowym.

Komisya budżetowa stwierdza, że uwagi Wydziału krajowego opierające się na instrukcyi dla Rad szkolnych okręgowych i na przyjętym we wszystkich funduszach publicznych tak krajowym, jak powiatowych i gminnych, systemie uwzględniania przy zamknięciach rachunkowych sprawdzonej należności podatkowej za dany rok budżetowy, są słuszne i uzasadnione. Komisya mniema jednak, że uwag tych nie należałoby z całą ścisłością odnosić do zamknięć rachunkowych, opartych na likwidacyi funduszków szkolnych okręgowych, dokonanej za lat 10 w warunkach powyżej naszkicowanych i na podstawie materiału często niedokładnego i niezawsze odpowiadającego wymogom należytej rachunkowości. Komisya budżetowa zauważa przytem, że Rada szkolna krajowa uwzględniając w tym kierunku uwagi Wydziału krajowego już teraz zarządziła, aby na przyszłość przy zamknięciach rachunkowych funduszków szkolnych okręgowych §. 28. instrukcyi dla okręgowych Rad szkolnych ściśle był zastosowywany

Brak w zamknięciach rachunkowych na podstawie likwidacyi zestawionych, rubryki „remuneracye dla katechetów“, jest również przedmiotem uwag Wydziału krajowego. Właściwie mowa tu nie o „rubryce remuneracye dla katechetów, którą Sejm corocznie uchwala“, bo ta rubryka należy do wydatków własnych funduszu szkolnego krajowego i z funduszami szkolnymi okręgowymi w żadnym związku nie zostaje. Wydział krajowy ma na myśli kolumnę II. „Sumaryusza dochodów i wydatków funduszków szkolnych okręgowych“, zatytułowaną „remuneracye dla katechetów“. Otóż kolumny tego sumaryusza bywały wprawdzie niekiedy w komisyi budżetowej rozbiegane i uchwalane, zawsze jednak tylko jako podstawy do obliczenia ogólnej wysokości całej pozycyi 1 rubr. I. funduszu szkolnego krajowego, t. j. zasiłku na niedobór funduszków szkolnych okręgowych. Sejm zaś do roku bieżącego tych kolumn sumaryusza nie uchwalał; dopiero w preliminarzu na rok 1886. komisya budżetowa odmiennie od wniosku Wydziału krajowego utworzyła z tych kolumn osobne rubryki i poddała takowe pod uchwałę Wysokiego Sejmu. Lecz komisya budżetowa słusznie uznała, że kolumna II. „remuneracye dla katechetów“ nie może i nie powinna stanowić osobnej rubryki i połączyła ją z kolumną I. sumaryusza w jedną rubrykę. Kolumna bowiem II. sumaryusza „remuneracye dla katechetów“ nie obciąża ani funduszków szkolnych miejscowych, ani funduszków szkolnych okręgo-

wych, a tem samem w niczem nie dotyka funduszu szkolnego krajowego. Wynagrodzenie dla katechetów nie należy podług ustawy do kosztów utrzymania szkoły, a wykazane w kolumnie II. cyfry wynagrodzenia odnoszą się do pojedynczych szkół w 12-stu okręgach szkolnych, w których istnieją specjalne zobowiązania na pokrycie tych kosztów i zawarte w kolumnie IV. dochodów sumaryusza. Połączenie więc kolumny II. sumaryusza z kolumną I. w zamknięciach rachunkowych, wartości operatu likwidacyjnego nie zmniejsza. Włączenie do rubryk dochodów i wydatków pozycy t. z. przenośnych (durchlaufende Posten) jest usterką nietylko zamknięć rachunkowych, opartych na likwidacyi funduszy szkolnych okręgowych, ale spotyka się takowe we wszystkich niemal zestawieniach rachunkowych kameralistycznej buchhalterji, a komisya budżetowa pod tym względem kilkakrotnie już miała sposobność wypowiedzieć swoje zdanie przy sposobności sprawozdań swoich o zamknięciach rachunkowych funduszu krajowego. Dla funduszu szkolnego usterka ta o tyle mniejszej jest wagi, że w rzadkich tylko wypadkach przeciętna z trzechlecia odgrywa rolę przy układaniu preliminarza funduszy szkolnych okręgowych i funduszu szkolnego krajowego.

Kończąc swoje sprawozdanie o elaboracie likwidacyjnym funduszy szkolnych okręgowych, komisya budżetowa wyraża uznanie dla Wydziału krajowego za mozolne i szczegółowe zbadanie tych rachunków, a zarazem żywi nadzieję, że Wydział krajowy i nadal będzie z równą gorliwością badał tak rachunki funduszy szkolnych okręgowych, jak i rachunki funduszu szkolnego krajowego.

Przechodząc z kolei do zamknięcia rachunków funduszu szkolnego krajowego za r. 1884., komisya budżetowa przedewszystkiem zaznacza, że *virement* jakie na rok 1884. na mocy uchwały sejmowej Radzie szkolnej przysługiwało, odnosiło się z jednej strony do rubr. II., IV., V. i VII., z drugiej strony do rubr. XI. i XII. funduszu szkolnego krajowego. Tylko w granicach tych rubryk wolno było Radzie szkolnej przenosić zaoszczędzenia jednej rubryki, dla pokrycia zwiększonych wydatków drugiej rubryki. To prawo jednak nie zwolniło Rady szkolnej od obowiązku wytlómaczenia i uzasadnienia przekroczeń w pewnych rubrykach, pomimo że przekroczenia te pokryte zostały drogą dozwolonego *virement* oszczędnościami innych rubryk. Temu obowiązkowi Rada szkolna krajowa w przedłożonym zamknięciu rachunków wydatków funduszu szkolnego krajowego czyni zadość.

Wydział krajowy jednak ubolewając nad przysługującym Radzie szkolnej krajowej *virement*, ma na myśli nie prawo przyznane uchwałą Sejmu, lecz prawo wynikające dotychczas z natury rzeczy samej, a odnoszące się do owych powyżej kilkakrotnie wzmiankowanych kolumn sumaryusza funduszy szkolnych okręgowych, które ani w komisji budżetowej przy układaniu preliminarza, ani w Wys. Sejmie przy uchwalaniu budżetu funduszu szkolnego krajowego na r. 1884. nie były przedmiotem uchwały. Z tego też powodu i wniosek Wydziału krajowego na nieudzielenie Radzie szkolnej krajowej prawa *virement* nie zapobiegłby wynikającym z tego prawa niedogodnościom dla ścisłej kontroli rubr. I. wydatków funduszu szkolnego krajowego. Do tego celu zmierzał wniosek komisji budżetowej w sprawozdaniu swoim o preliminarzu funduszu szkolnego na r. 1886., na podstawie którego wniosku z 7 kolumn sumaryusza utworzono 6 oddzielnych rubryk i kwotę każdej takiej rubryki do osobnej uchwały Wys. Sejmu przedstawiano, wykluczając w ten sposób *virement* dotychczas Radzie szkolnej krajowej pomiędzy kolumnami sumaryusza swobodnie służące.

Komisja budżetowa jednak nie poprzestając na formalnej stronie, starała się z możliwą ścisłością zbadać naturę i uzasadnienie powyżej streszczonych uwag Wydziału krajowego, odnoszących się do zamknięcia rachunków wydatków funduszu szkolnego krajowego za rok 1884.

Po nad wszystkimi innymi góruje zarzut odnoszący się do wstawienia do rachunków za r. 1884. kosztów przeprowadzenia likwidacyi funduszy szkolnych okręgowych i kosztów

prowadzenia rachunków tychże funduszków w r. 1884. Wydział krajowy z wglądnięcia w szczególne rachunki przekonał się, że z ogólnej sumy kosztów przeprowadzenia likwidacji, obliczonych przez Radę szkolną krajową na 16.040 zł., wstawiono do rachunków za r. 1884. częściową kwotę 11.700 zł., zaś na kosztą prowadzenia rachunków funduszków szkolnych okręgowych wydano w r. 1884. kwotę 6.090 zł., czyli po 174 zł. na każdą z 35 Rad szkolnych okręgowych.

Komisja budżetowa uznaje w zupełności uzasadnienie tego zarzutu, a to w myśl swoich w latach 1884. i 1885. czynionych i przez Wysoki Sejm uchwalonych wniosków, opartych na wyraźnem brzmieniu §. 35. ustawy krajowej z dnia 25. Czerwca 1873. To też komisja budżetowa zgodnie z Wydziałem krajowym nie uznaje i uznać nie może zarachowanych w r. 1884. wydatków tak na przeprowadzenie likwidacji, jak i za prowadzenie rachunków funduszków szkolnych okręgowych. Jednak badając wysokość tych kwot wstawionych do rachunków r. 1884., komisja budżetowa doszła do przekonania, że z tytułu wynagrodzenia za przeprowadzenie likwidacji funduszków szkolnych okręgowych, wstawiono do rachunków za r. 1884. nie jak Wydział krajowy twierdzi 11.700 zł., lecz kwotę 15.500 zł., która to suma na podstawie sumaryusza wydatków z r. 1884. figuruje w wydatkach kolumny VII. następujących funduszków szkolnych okręgowych: Bochnia 1.000 zł., Czortków 1.500 zł., Jarosław 1.200 zł., Jasło 1.000 zł., Lwów (zamięj.) 1.000 zł., Myślenice 500 zł., Nadwórna 300 zł., Nowy Sącz 1.000 zł., Stanisławów 2.000 zł., Stryj 1.000 zł., Tarnów 1.500 zł., Wadowice 1.500 zł., Złoczów 2.000 zł. To też komisja budżetowa kwotę 15.500 zł. przyjmuje do swego zastrzeżenia zawartego w ostatecznych jej wnioskach.

Przechodząc do rubr. I. wydatków sądzi Wydział krajowy, że zaoszczędzenie w tej rubryce kwoty 2.321 zł. jest bardzo małym, prawie żadnem. Wydział krajowy zdaje się jednak zapominać, że Rada szkolna krajowa z rubr. I. uchwalonej przez Sejm na potrzeby szkolne, pokryła wydatek 15.500 zł. i 6.090 zł. na wynagrodzenie za likwidację i prowadzenie rachunków funduszków szkolnych okręgowych, do których fundusz krajowy nie jest obowiązany, a ponieważ Wydział krajowy tych kwot nie uznaje, więc właściwie w tej rubryce wydano mniej niż preliminowano nie 2.321, lecz kwotę 23.911 zł. Nadto Wydział krajowy nie dostrzegł, że za r. 1884. fundusz szkolny krajowy ma do żądania od funduszków szkolnych okręgowych tytułem nadebranych zasiłków kwotę 50.659 zł., wpływającą również na zaoszczędzenie rubr. I. wydatków funduszu szkolnego krajowego.

Wydział krajowy zastanawia się następnie nad wysokością kwoty zarachowanej w kolumnie VII. sumaryusza wydatków funduszków szkolnych okręgowych, a wynoszącą 27.572 zł. Komisja budżetowa zwraca uwagę na to, że w tej sumie 27.572 zł. mieszczą się kwoty 15.500 zł. i 6.090 zł. wydatkowane na likwidację i prowadzenie rachunków. Wydział krajowy nie przyjmując tych wydatków, powinien był potrącić takowe z ogólnej sumy wykazanej w kolumnie VII. sumaryusza i sąd swój o wydatkach tej kolumny ograniczyć do kwoty pozostałej 5.982 zł. Komisja budżetowa zbadawszy szczegółowo w dziennikach kasowych i księgach kontowych pojedyncze pozycje wszystkich 35 okręgów szkolnych, przysłała do następującego rezultatu. Z kwoty 5.982 zł. wydatkowanej właściwie z kolumny VII. sumaryusza, przypada tylko kwota 3.655 zł. na właściwe rozmaite wydatki, które w niektórych okręgach nazwane zostały „mniejsze wydatki“, lub „drobne wydatki“, a gdy na ten cel wyznaczona była kwota 3.700 zł., więc właściwie zaoszczędzono 45 zł. Reszta 2.327 zł. zarachowana w kolumnie VII. poczęści jest wynikiem mylnych zarachowań, a zrektyfikowanych w odnośnej rubryce dochodów, w znacznej części jednak stanowi tylko pozycje przebiegające, mające zupełne pokrycie w odnośnej rubryce dochodów. Tutaj też będzie miejsce wziąć pod rozwagę zarzuty Wydziału krajowego w tym mianowicie kierunku, że w kolumnie VII. umieszczono najróżnorodniejsze wydatki, mające albo osobną w innych rubrykach dotację, albo nie mające żadnej dotacji z powodu, że nie powinny obciążać funduszków szkolnych okręgowych. Jako takie wydatki należące bądź do I. bądź do II. kategorii, należą podług Wydziału krajowego: wydatki na premia, przybory naukowe, zapomogi,

remuneracye, koszta podróży inspektorów szkolnych, remuneracye dla tychże inspektorów szkolnych, wydatki na opał i obsługę budynków szkolnych, a nareszcie koszta likwidacyj funduszków szkolnych okręgowych i koszta prowadzenia tychże rachunków.

Co się tyczy kosztów przeprowadzenia likwidacyi i prowadzenia rachunków funduszków szkolnych okręgowych, to o nich powyżej szczegółowo była mowa.

Wydatki na premia znajdują się w rachunkach okręgów szkolnych: Przemyśl, Trembowla, Złoczów. W Przemyślu wydano na ten cel 4 zł. 20 ct. jako procent od obligacyi indemnizacyjnej, $\frac{1}{8}$ od 800 zł. indemnizacyi winkulowanej dla szkoły w Bachowie i 50 zł., które gmina na mocy specjalnego zobowiązania płaci. Obie te kwoty w ciągu roku budżetowego wpłynęły do odnośnej rubryki dochodów funduszu szkolnego okręgowego. W okręgu szkolnym w Trembowli wydano 95 zł. na premia, opał budynków szkolnych i obsługę. Jestto procent od zapisu 4.100 zł. renty państwowej, z których 72 zł. 20 ct. idzie na polepszenie dotacyi nauczyciela, 95 zł. na premia, opał i obsługę, a 5 zł. na drobne potrzeby.

W okręgu złoczowskim wydano na premia dla kilkunastu szkół ogółem 91 zł. 50 ct. Wszystkie te drobne zresztą pozycye pokryte są albo stałymi zapisami i zobowiązaniami, których odsetki i prestacye uwidocznione są w rubryce dochodów tego funduszu szkolnego okręgowego, albo też pokryte zostały ze ściągniętych kar za nieposyłanie dzieci do szkół.

Na przybory naukowe wydano 100 zł. dla szkoły w Krośnie, jako wypłata datku płaconego na podstawie osobnego zobowiązania przez gminę Krosno i uwidocznionego w rubryce dochodów tego funduszu.

Wydatek na „zapomogę“ znajduje się w rachunkach okręgu szkolnego Mielec. Kasa podatkowa przyznana nauczycielowi Bosakowi przez Radę szkolną krajową zapomogę wypłaciła mylnie z funduszu szkolnego okręgowego, zamiast z funduszu szkolnego krajowego. Mylne to zarachowanie zostało w ciągu roku zrektyfikowane, a kwota mylnie wydana, została zwróconą funduszowi szkolnemu okręgowemu.

Pod tytułem „remuneracye“ znajdujemy wydatek 60 zł. w okręgu Nowy Sącz dla sekretarza Rady szkolnej okręgowej Kraszewskiego. Wydatek ten zakwestyonowano w departamencie rachunkowym Rady szkolnej krajowej i po przeprowadzonej korespondencyi zarachowano ten wydatek do pauszale, jakie pobierali przewodniczący Rad szkolnych okręgowych na rozmaite wydatki. Wraz z tym wydatkiem przekroczono w tym okręgu kwotę 100 zł. przeznaczoną na rozmaite wydatki o nieznaczną kwotę 8 zł. 70 ct.

Wydatki na koszta podróży inspektorów znajdujemy w rachunkach okręgów szkolnych: Kolbuszowa, Wadowice, Żółkiew. W pierwszym z tych okręgów podróże te przedsiębrane były celem uregulowania szkoły w Przyłęsku, celem przeprowadzenia rozprawy z gminą i obszarem dworskim w Sokołowie względem zakwestyonowanych naturaliów, a nakoniec celem zorganizowania szkoły w Górnice.

W okręgu wadowickim odbyły się dwie takie podróże kosztem funduszu szkolnego okręgowego, jedna w celu zorganizowania szkół, druga celem przeprowadzenia rozpraw konkurencyjnych.

W okręgu żółkiewskim tak samo i w tych samych celach odbyły się dwie podróże kosztem 27 zł. 04 ct., a ogół „wydatków rozmaitych“ wynosi w r. 1884. w tym okręgu 50 zł.

W okręgu tarnowskim znajdujemy wydatki na polepszenie dotacyi dla nauczyciela w Ryglicach z fundacyi ks. Orłowicza, a w okręgu lwowskim (zamiejskim) na polepszenie dotacyi młodszej nauczycielki w Szczercu. Prestacyę na ten cel na podstawie specjalnego zobowiązania płaci gmina Zagródki.

Wydatki na „opał budynków szkolnych“ spotykamy w rachunkach okręgów szkolnych Kolbuszowa, Jarosław, Tarnopol, Trembowla. Wszystkie te wydatki czynione z kolumny VII. „rozmaite“ w zastępstwie stron obowiązanych, a właściwie w zastępstwie zapisów, których prestacye, a właściwie kupony od papierów wartościowych wpływają we właściwym czasie do odnośnych funduszków szkolnych okręgowych.

Wydatków na remuneracye dla inspektorów szkolnych okręgowych nie mogliśmy nigdzie w żadnym okręgu szkolnym znaleźć, natomiast znaleźliśmy w okręgu lwowskim wydatki na wynagrodzenie dla Gartenberga, nauczyciela reli ii żydowskiej w Szczercu. Nauczyciela religii żydowskiej opłaca gmina wyznaniowa. Na prośbę jednak nauczyciela Gartenberga i w porozumieniu z gminą wyznaniową, fundusz szkolny okręgowy ściągał od tejże gminy należność dla Gartenberga i takową jemu wypłacał. Opłaty gminy wyznaniowej wpływały do odnośnej rubryki dochodów, a wypłaty należności nauczycielowi religii uskuteczniano z kolumny VII. „rozmaite“. W roku 1885. Rada szkolna okręgowa odmówiła dalszego swego pośrednictwa w wypłacie tej należności.

Zdawszy w sposób powyższy szczegółowo sprawę z przekazanego jej przedłożenia Wydziału krajowego, odnoszącego się do zamknięcia rachunków funduszu szkolnego krajowego, komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy powziąć uchwałę B.

2. Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Uchwalony na r. 1884. budżet funduszu krajowego przeznaczył dla obu oddziałów tego szpitala, to jest dla oddziału chorych i oddziału położnic w wydatkach zwyczajnych 172.168 zł., nadzwyczajnych 6.100 zł. Szczegółowe zaś zamknięcie rachunków obu oddziałów wykazuje rzeczywiste wydatki zwyczajne w kwocie 183.215 zł., nadzwyczajne 3.544 zł.; przekroczone więc preliminowaną kwotę w dziale wydatków zwyczajnych o 11.047 zł., natomiast wydano mniej niż preliminowano w dziale wydatków nadzwyczajnych o 2.556 zł. Główniejsze przekroczenia wykazują następujące rubryki:

W rubr. II. „koszta utrzymania osób nieetatowych“ wydano więcej niż preliminowano o 916 zł. głównie z powodu koniecznej potrzeby powiększenia ilości służby tak oddziałowej, jak i wspólnej, a to w miarę wzrostu dni leczenia i ilości chorych. Z tej samej przyczyny przekroczone w poz. 38 rubr. VIII. „żywienie chorych“ „zwykła strawa“ o 5.400 zł., w rubr. IX. „koszta sanitarne“ o 1.684 zł. Co się tyczy kosztów żywienia, to w stosunku do ilości dni leczenia, których w r. 1884. było ogółem 198.855, przypada na 1 dzień leczenia 21.50 cent., podczas gdy ten sam koszt w r. 1883. wynosił tylko 20.90 cent. W rubr. XIII. „odsetki od kapitałów dłużnych“ zapłacono niepreliminowaną kwotę 1.408 zł. jako odsetki funduszowi stypendyjnemu Głowińskiego od części budynku użytego przez oddział chorych od czasu przeniesienia obłąkanych do zakładu na Kulparkowie. W preliminarzu na r. 1885. wydatek ten w tej rubryce został uwzględniony i przez Wysoki Sejm uchwalony.

Pomijając inne rubryki i pozycye, których przekroczenia dostatecznie przez Wydział krajowy są wyjaśnione i uzasadnione, przechodzimy do rubryk i pozycji, które wykazują mniejsze od preliminowanych wydatki i podnosimy, że zamiast preliminowanych w rubr. VIII. nadzwyczajnych wydatków w kwocie 6.100 zł. na sprawienie sprzętów, bielizny, pościeli i odzieży wydano tylko 3.544 zł., ponieważ ograniczono te wydatki do niezbędnej potrzeby. Zaoszczędzenie zaś w poz. 45 rubr. VIII. na „pranie bielizny“ kwoty 1.123 zł. zawdzięczyć należy tej okoliczności, że od Sierpnia roku budżetowego zaprowadzono pranie bielizny we własnym zarządzie, co okazało się ze znaczną dla funduszu krajowego korzyścią.

Docho dy własne szpitala preliminowane na 174.118 zł. przyniosły w rzeczywistości 326.597 zł., były więc większe od preliminowanych o 152.479 zł. Większe te dochody są wynikiem większych wpływów z tytułu zwrotu kosztów leczenia.

Jako zwroty kosztów leczenia przyjął budżet kwotę 14.800 zł. od funduszków obokrajowych i od płacących za siebie, wpłynęło zaś 21.252 zł., zaś od funduszu krajowego przewidywał

budżet dochód w kwocie 127.000 zł., rzeczywiście zaś wpłynęło 275.771 zł. Przyczyna tak zwiększonych dochodów leży po części w większej ilości dni leczenia przeważnie zaś w tem, że w roku budżetowym zlikwidowano i wyrównano znaczne zaległości czynne tego szpitala z tytułu zwrotu kosztów leczenia, o czem obszernie mówiliśmy powyżej przy rozbiórce rubr. III. wydatków funduszu krajowego.

Dochody szpitala powszechnego we Lwowie	326.597 zł.
Wydatki	186.759 „
Nadwyżka dochodów	139.838 zł.

Nadto pobrano z funduszu krajowego dotację dla oddziału położnic 7.418 „

Okazuje się właściwa nadwyżka dochodów 147.256 zł.

zwrócona funduszowi krajowemu, a która służy na zupełne prawie pokrycie wypłaconych szpitalowi z rubr. III. funduszu krajowego po nad budżet kosztów leczenia.

W porównaniu z uchwalonym na r. 1884. budżetem rzeczywisty wynik przedstawia się, jak następuje:

Budżet preliminował dotację	9.924 zł.
pobrano rzeczywiście dla oddziału położnic	7.418 „
nie pobrano więc preliminowanej dotacji	2.506 zł.
nadto zwrócono funduszowi krajowemu	147.256 „
razem	149.762 zł.
od tego preliminowany zwrot funduszowi krajowemu	5.774 „
okazuje się wynik korzystniejszy	143.988 zł.

A ponieważ jak powyżej wykazano, fundusz krajowy wypłacił tytułem zwrotu kosztów leczenia po nad budżet 148.771 zł., przeto właściwe przekroczenie z tego tytułu wynosi tylko 4.783 zł., pomimo że w r. 1884. zlikwidowano i spłacono znaczne z lat ubiegłych zaległości

3. Fundusz podrzutków we Lwowie.

Budżet na r. 1884. preliminował wydatki tego funduszu na kwotę 1380 zł., rzeczywiście zaś wynosiły one 844 zł., które pokryte zostały z funduszu krajowego, a gdy na ten cel przeznaczył budżet 1.380 zł., przeto z tego tytułu wydał fundusz krajowy mniej niż preliminowano o 536 zł.

4. Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.

Szczegółowe zamknięcie rachunków tego zakładu wykazuje rzeczywiste wydatki zwyczajne 136.215 zł., nadzwyczajne 5.488 zł. Budżet na r. 1884. preliminował dla tego zakładu wydatki zwyczajne 131.347 zł., nadzwyczajne 6.100 zł., okazuje się więc z porównania, że w dziale wydatków nadzwyczajnych zaoszczędzono 612 zł., natomiast przekroczono preliminowaną kwotę w dziale wydatków zwyczajnych o 4.868 zł.

Przekroczenie w rubryce I. „płace i emolumenta etatowe“ o 2.043 zł. powstało w skutek udzielenia z tej rubryki zaliczek na płace, z których to zaliczek po koniec roku budżetowego zostało niespłaconych 2.133 zł. W rubr. VIII. „koszta gospodarze“ wydano w poz. 31 „żywienie chorych,“ „zwykła strawa i dodatki“ kwotę 40.805 zł. zamiast preliminowanych 36.000 zł. Przekroczenie to tłumaczy Wydział krajowy większą ilością dni leczenia i wyższymi cenami mąki, mięsa i innych artykułów żywności. Zauważyć przytem należy, że przekroczenie to miało miejsce, pomimo że niektóre działy gospodarstwa mniej lub więcej znaczne dały zyski, które obniżyły ogólny na żywienie chorych wykazany wydatek. Na żywienie chorych n. p. spotrzebowano 77.271 litrów mleka, które własny zarząd zarachował po 5.712 ct., podczas kiedy dostawcom płacono dawniej na podstawie kontraktu po 10 ct., oszczędność ztąd powstała wynosi 3.313 zł.

Rubryki i pozycje, w których rzeczywiste wydatki były mniejsze od kwot preliminowanych, są dostatecznie przez Wydział krajowy wyjaśnione i nie potrzebują szczegółowego rozbioru.

W dziale dochodów wykazuje rubr. III. „zwroty kosztów leczenia“ większe od preliminowanych dochody: od funduszków obokrajowych i płaćących za siebie o 2.316 zł., a od funduszu krajowego o 17.974 zł., a to w skutek znacznie większego napływu chorych ubogich jak i płaćących za siebie. W rubr. IV. „rozmaite“ dochody rzeczywiste były większe od preliminowanych o 1.575 zł., a to z powodu wpływu 1.505 zł. tytułem zwrotu zaliczek na płaćę z lat ubiegłych.

Ogół dochodów zakładu wynosił . . .	159.651 zł.
„ wydatków „ „ . . .	141.704 „
Nadwyżka dochodów . . .	17.947 zł.

która wpłynęła do funduszu krajowego. Budżet na r. 1884. nietylko, że żadnej nadwyżki nie przewidywał, ale nadto preliminował dotację w kwocie 217 zł., której jednak zakład nie pobrał. Wynik więc rzeczywisty jest korzystniejszy od budżetu o 18.164 zł., która to kwota zupełnie pokrywa pobraną po nad budżet od funduszu krajowego tytułem zwrotu kosztów leczenia 17.974 zł.

5. Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.

Budżet na r. 1884. ustanowił dla wszystkich czterech oddziałów tego szpitala w wydatkach zwyczajnych 136.256 zł., nadzwyczajnych 5.000 zł. Szczegółowe zamknięcie rachunków wykazuje zaś wydatki rzeczywiste zwyczajne 143.211 zł., nadzwyczajne 4.944 zł. Z porównania okazuje się, że w dziale wydatków zwyczajnych przekroczono preliminowaną kwotę o 6.955 zł., zaś w wydatkach nadzwyczajnych zaoszczędzono drobną kwotę 56 zł.

Przekroczenie rubr. I. „płaćę i emolumenta etatowe“ o 772 zł. powstało w skutek udzielania z tej rubryki zaliczek na płaćę, z których z końcem roku pozostało niespłaconych 740 zł. Przekroczenie w rubr. II. „koszta utrzymania osób nieetatowych“ o 763 zł. uzasadnione jest potrzebą powiększenia służby dla chorych na szkarlatynę, dyfteryę i ospę. Największe stosunkowo przekroczenie miało miejsce w rubr. VIII. poz. 30 „żywienie chorych“, „zwykła strawa“, zamiast bowiem preliminowanych 31.000 zł., wydano rzeczywiście 34.322 zł., czyli więcej o 3.322 zł. W r. 1884. było ogółem dni leczenia 159.845, tak że na jeden dzień leczenia wynosił koszt zwykłej strawy 21.47 cent., a ponieważ w r. 1883. koszt ten wynosił 22.77 cent., przeto był w r. 1884. mniejszym o 1.30 cent.

Dochody własne szpitala preliminowane na 155.692 zł., dały w rzeczywistości 193.880 zł., były więc większe od preliminowanych o 38.188 zł. Główne różnice znajdujemy w rubr. I. i III. Rubr. I. „odsetki od kapitałów“ przyniosła 23.279 zł., zamiast preliminowanych 19.269 zł., a to z powodu, że w tym roku ściągnięto zaległe odsetki od kapitału zahipotekowanego na dobrach „Rączna grunt leśny“. W rubr. III. „zwrot kosztów leczenia“ preliminowano od funduszu krajowego 113.000 zł., a od funduszków obokrajowych i płaćących za siebie 13.000 zł., wpłynęło zaś od funduszu krajowego 135.898 zł., a od funduszków obokrajowych i płaćących za siebie 22.733 zł. Nadwyżki tych dochodów tłumaczą się tak wzrostem ilości chorych, jak i ściągnięciem zaległości, jak to wykazano przy rubr. III. wydatków funduszu krajowego.

Dochody szpitala św. Łazarza wynosiły . . .	193.880 zł.
Wydatki „ „ „ „ . . .	148.155 „
Nadwyżka dochodów w kwocie . . .	45.725 zł.
wpłynęła do funduszu krajowego, a gdy budżet preliminował nadwyżkę tylko . . .	19.275 „
przeto wpłynęło więcej o . . .	26.450 zł.
nadto budżet preliminował dotację . . .	4.839 „
której szpital nie pobrał, okazuje się wynik ogólny korzystniejszy o . . .	31.289 zł.

6. Fundusz policyi krajowej.

Dochody tego funduszu preliminowane na 6.175 zł. dały w rzeczywistości tylko 6.080 zł., wydatki zaś preliminowano w kwocie 417 zł., a nie wydano nic, przeto cały rzeczywisty dochód w kwocie 6.080 zł. wpłynął do funduszu krajowego.

7. Fundusz pożyczki krajowej z r. 1883.

Na częściowe umorzenie pożyczki przez losowanie, na wypłatę kuponów od obligacyj w obiegu będących, na koszta administracyjne i rozmaite preliminował budżet na r. 1884. ogólną kwotę 226.530 zł. Rzeczywisty zaś wydatek na powyższe cele wynosił tylko 214.606 zł., czyli mniej od preliminarza o 11.924 zł., ponieważ nie wszystkie wylosowane obligacje i nie wszystkie zapadłe kupony zostały do wypłaty przedłożone. Zaległości biernych pozostało z tego tytułu: w wylosowanych obligacjach na 7.200 zł., a zapadłych kuponach na 5.866 zł.

Z końcem r. 1883. fundusz ten posiadał	665.016 zł.
W r. 1884. spłacono zalegające raty subskrypcyjne	13.596 „
„ „ odsetki zwłoki	8 „
razem	<u>678.620 zł.</u>

Z tego wydano:

Bankowi krajowemu resztę uposażenia	3.660 zł.
wykupiono 83.800 zł. obligacyj z r. 1873. za	87.066 „ 90.726 „
Stan z końcem r. 1884.	<u>587.894 zł.</u>

8. Fundusz pożyczki krajowej z r. 1884.

Na pokrycie niedoborów z r. 1882., 1883., 1884. i na dalsze udotowanie kasy krajowej przyzwolił Wysoki Sejm uchwałą z d. 20. Października 1883. na zaciągnięcie pożyczki w kwocie 1,000.000 zł. Opierając się na tej uchwale Wydział krajowy postanowił emitować 4¹/₂% obligacje na 1 milion, a według pierwotnie ułożonego planu umorzenia pierwszy kupon miał zapadać dopiero 1. Maja 1885., tak że w r. 1884. żadnych fundusz ten nie miał mieć wydatków. Dla zrealizowania tej pożyczki Wydział krajowy słusznie w pierwszym rządzie odniósł się do Banku krajowego, który oświadczył gotowość zakupna całej emisji po kursie 90 za 100, pod tym jednak warunkiem, aby pierwszy kupon przypadł do wypłaty już 1. Listopada 1884. Wydział krajowy warunki te przyjął, i w ten sposób powstała potrzeba zapłacenia już w r. 1884. kuponu w kwocie 22.257 zł., opłaty podatku dochodowego od wypłaconych kuponów 2.226 zł. i wydatków administracyjnych 643 zł., razem więc fundusz krajowy wydał 25.125 zł., która kwota w budżecie z przyczyn powyżej podanych nie była przewidzianą. Komisya budżetowa przyjmuje ten wydatek za uzasadniony, tem bardziej, że znajduje on częściowe pokrycie w 5% odsetkach, które Bank krajowy bonifikował funduszowi krajowemu od ceny kupna, o ile pieniądze te zostały na lokacyi w Banku krajowym.

Za emitowane obligacje pożyczki krajowej z r. 1884. w kwocie 1,000.000 nominalnej wartości uzyskał fundusz krajowy 900.000 zł.

Z tej kwoty pokryto

niedobór roku 1882.	89.607 zł.	
„ „ 1883.	169.663 „	
„ „ 1884.	404.467 „	663.737 „
	pozostałą zaś resztę	<u>236.263 zł.</u>

użyto na dalszą dotację kasy.

Przechodzimy do trzeciej części naszego zadania, to jest do zdania sprawy z zamknięcia rachunków funduszy samoistnych budżetem objętych, bo Sejm uchwała dla nich budżet dochodów i wydatków.

Fundusze: **domestykalny, kultury krajowej, stanowy sierociński, Aleksandra hr. Stadnickiego i podrzutek w Krakowie** nie potrzebują szczegółowego rozbioru. Bowiem zamknięcia rachunków tych funduszy drobne tylko i nieznaczne wykazują różnice między rzeczywistą wynikłością a kwotami w budżecie preliminowanymi, przyczem wszelkie zboczenia od preliminarza są przez Wydział krajowy dostatecznie wyjaśnione i należyte uzasadnione.

Fundusz pożyczki krajowej z r. 1873.

Przy uchwalaniu budżetu na r. 1884. Wysoki Sejm wychodził z zapatrywania, że w ciągu r. 1884. Wydział krajowy przeprowadzi wykup wszystkich w obiegu jeszcze będących obligacyj pożyczki krajowej z r. 1873. i z tego powodu tak na umorzenie pożyczki przez losowanie, jak i na opłatę kuponów i podatku dochodowego preliminował tylko kwotę potrzebną na jedno półrocze i to w ogólnej kwocie 36.453 zł. Gdy jednak z powodów przez komisję budżetową przy sprawozdaniu o preliminarzu na r. 1886. szczegółowo omówionych, wykup ten dokonany być nie mógł, zachodziła potrzeba wydatkowania tak na umorzenie przez losowanie, jak na opłatę kuponu i podatku dochodowego za dwa półrocza. Kwota w ten sposób wydana wynosiła 64.268 zł. więcej od kwoty preliminowanej o 27.815 zł. Dochody preliminowane na 14.500 zł. dały w rzeczywistości 16.521 zł., czyli więcej o 2.021 zł.

Wydatki tego funduszu wynosiły 64.268 zł.

Dochody „ „ „ 16.521 „

Nadwyżka wydatków . . . 47.747 zł.

pokryta z zapasu kasowego, z którego też powodu zapas ten, który wynosił z końcem r. 1883. kwotę 59.437 zł., zmniejszył się z końcem r. 1884. do kwoty 11.670 zł.

Fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne.

W dochodach tego funduszu zarachowane są: dotacya z funduszu krajowego 20.000 zł., zwrot pożyczek udzielonych Wydziałom powiatowym 600 zł., 3% odsetki od pieniędzy lokowanych w Banku krajowym 652 zł. i odsetki zwłoki 6 zł., razem 21.258 zł. Z tych dochodów jak i z pozostałości kasowej z r. 1883. udzielono 8 powiatom pożyczki w ogólnej kwocie 27.000 zł.

Stan tego funduszu z końcem r. 1884.:

Pożyczki udzielone Wydziałom powiatowym	30.400 zł.
Lokacya w Banku krajowym na 3%	20.470 „
razem	50.870 zł.

Co do lokacji w Banku krajowym komisya budżetowa odwołuje się do uwagi swojej zamieszczonej w sprawozdaniu o zamknięciu rachunków za rok 1883. a odnoszącej się do stopy procentowej.

Komisya budżetowa zdawszy w sposób powyższy sprawę z zamknięcia rachunków funduszu krajowego, funduszy ze skarbu krajowego dotowanych i funduszy budżetem objętych, wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Uchwała A.

Sejm udziela Wydziałowi krajowemu absolutorium z rachunków za rok 1884. funduszu krajowego i funduszków uposażonych ze skarbu krajowego, lub budżetem objętych.

Uchwała B.

Absolutorium udzielone Wydziałowi krajowemu z rachunków funduszu krajowego i funduszków ze skarbu krajowego uposażonych za r. 1884., obejmuje także absolutorium dla Rady szkolnej krajowej z rachunków działu wydatków funduszu szkolnego krajowego za r. 1884., z tem jednak zastrzeżeniem, że pod to absolutorium nie podpadają kwoty: 15.500 zł. wydanych tytułem wynagrodzenia za przeprowadzenie likwidacji funduszków szkolnych okręgowych za czas od 1874—1883. i 6.090 zł. wydanych tytułem wynagrodzenia za prowadzenie rachunków tych funduszków szkolnych w r. 1884.

We Lwowie dnia 11. Stycznia 1886.

Przewodniczący:

Smarzewski.

Sprawozdawca:

Dr. Bernard Goldman.